Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера дениз • ШОАТТА, 22 март, 1975 шу. • № 35 (5481). • Мах 2 кеп.

РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕ ХОРЖАМАШ ДАРА ЙОЛЧА ХОРЖАМИЙ ОКРУГЕХ ДОЛА

РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

РСФСР Конституце 25-ча статьяген «РСФСР Лакхехьарча Совете хоржамаш дерах йолча Положене» 25-чен 26-чен статьяшкей хьежжа вIашагIйохкийла РСФСР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара йола хоржама округаш:

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР

885. **Ленински хоржамий округ** (центр — г. Грозный, Ленински райисполком).
Город Грозне районаш: Ленински, Старопромысловски.

886. **Заводской хоржамий округ** (центр — г. Грозный, Заводской райисполком).
Город Грозне районаш: Заводской, Октябрьски.

887. **Гудермесски хоржамий округ** (центр — г. Гудермес).
Город Гудермес; районаш: Грозненски, Гудермесски.

888. **Назрановски хоржамий округ** (центр — г. Назрань).
Город Малгобек; районаш: Малгобекски, Надтеречни, Назрановски.

889. **Наурски хоржамий округ** (центр — ст-ца Наурски).
Районаш: Наурски, Сунженски, Шелковской.

890. **Урус-Мартановски хоржамий округ** (центр — ю. Урус-Мартан).
Районаш: Ачхой-Мартановски, Веденски, Урус-Мартановски.

891. **Шалински хоржамий округ** (центр — ю. Шали).
Районаш: Ножай-Юртовски, Советски, Шалински.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума председатель М. ЯСНОВ.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1975 шера, 20 март.

КРИТИКЕИ САМОКРИТИКЕИ ДЕГIАЙОАЛАЕ, БЕХКТОКХАМ ЛАКХБЕ

Хlанзарча хьалашка, коммунизм хьалъеча кхоачашду декхараш чоалхане хиларцеи масштабаш дегlаяхкарцеи, боахам лелабара интенсивни методашка довларца, балха дерригача доакъошка дикала хьокхамашкахьа дерзарца дувзадена организаторски идейно - кхетамеи балха боарам айбара эшар хиларга хьежжа критикаи самокритикаи лоархlам кхы тlа айбеннаб. Вайна карагlдаьннарашта санна йолаш йолча проблемаштеи кхоачамбоацараштеи ма-йоаггlареи самокритични анализ яр, белгалду новкъоста Л. И. Брежнева, хилаза яргйоаца предпосылка я дlахо дlахьалхадахара. Принципальни критикеи самокритикеи шерра йоаржаяр партийни организаци унахцlена хилара, партеи халкъаи хьалхашкара шин деккар цо ниййса кхетадара хьисап да.

Цудухьа парте, цун Центральни Комитето массаза а йоакхо ю критикеи самокритикеи массанахьа дегlаахара. Къаьстта белгалъяьлар из йоакхо дукха ха йоацаш КПСС ЦК «Тамбовски областной партийни организаце критикеи самокритикеи малагlча хьал тlа я» дувцаш тlайийцача соцам тlа. Цу документа тlа кlоаргга яь анализ тамбовски партийни организацега кхаьча lац. Укх деношка хиннача «областной партийни организацешка партийни документаш хувцара итогех» дийцача парте обкома V пленуме белгал ма-дакххара из соцам бизза боагlаш ба вай областной партийни организаце балха а.

Цу соцамга хьежжа, партийни организацеша анализ ю шоай коллективашка критикеи самокритикеи малагlча хьал тlа я, шоай балха тlа цар лоархlам дlахо айбара де дезараш белгалду.

Партийни документаш хувцаш партийни организацеш кхоачамбоацараш дlадовхаш, кадраш хьалкхееш критикахи самокритикахи дикагlа пайда ийбе яьлар. Цхьабакъда тохкам баьча цу методах хlанз а бизза пайда эцац цхьайолча партийни органаша, юкхьанцарча партийни организацеша. Критикаи самокритикаи боарам лоха ба Грозненски, Октябрьски, Назрановски, Ленински районий, Малгобекски городской партийни организацешка. Цу районий боахам лелабара хьокхамаш долчарея лакхагlа хургдар, нагахьа санна партийни организацеша кхоачамбоацараш дlадахара, тlадиллача гlулакхах бола коммунистий бехктокхам айбара критикахи самокритикахи биззагlа пайда ийца баларе. КПСС ЦК соцама тlара из вывод йоагlаш я кхыча городской районии партийни организацешта, министерствашта, ведомствашта. Из къаьстта доагlаш да вай дерригa а гlулакхаш дика ца лелара терко йича. Цхьабола партийни, советски, боахама кулгалхой самокритично хьежац шоай балхага. Цlенхаштта дола кхоачамбоацараши ца деш дитараши кlал кийле йоаца, шоаш хьадагалийца бахьанаш а уттадеш дашха гlерт, цунца цхьана цар лохдаьа шоашкара а шоай карабарашкара а хьадеха дезар. Кадрашца бу болх лерригlа бац. Кlаьд ца лушш терко еши кадраш хьалкхее езача администрировани ю. Балха тlа гlалаташ дувлийтараштa яь ца lеш, критика е еза гойта еза инициатива ца гойташ, болх лерттlа вlаштlехьбаккхара, производство товара, продукци дукхагlа арахецара, цунга дlадодар кlезигдара, из дикагlа хилийтара торонаш ца лехараштa а.

Ховш ма-хиллара дукхагlа терко е еза планаш кхоачаш ца еча предприятей. Халахете а уж вай кlезига яц. Пятилетка чакхйоалача тlеххьарча шера шин бетта программа кхоачашъяьяц 23 предприяте, царех Грозне — 8. Республика бlарчча хьанйцача къахьегама овсарлен план кхоачашъяьяц. Хlара йнълагlа йола предприяти цу лоархlамегlарча хьокхамах лоархlаеш яц. Парте горкомаш, райкомаш хьажа еза цун бахьан малагlа да, цу предприятей партийни организацешта гlо де деза кадраш лерттlа дlаниййсъе, кхетама болх тоабе. Даьча тохкамаша хьахьокхачох тlехьаюсача предприятешка дукхагlча даькъе бокъонца бе безача балха меттел дукха каьхаташ яздеш, ца эша, пайда луш йоаца совещанеш еш тоъал ха йоаю. Бокъонца кийчо а яь керттера дешаш дувцаш йола собранеш хан-ханнахьа яц, критикеи самокритикеи эсала я.

Партийни документаш хувцаш дикка айделар парте чура вахар. Партийни собранеш хlанз хьалхарчул лакхагlча боарам тlа чаккъювл. Партийни организацей денал, коммунистий хьинар айденнад. Хlаьта а йолаш я партийни собранеш хан-ханнахьа ца еш, уж безам болийташи дика вlаштlехьъяьхан ца еш йола юкхьанцара партийни организацеш. Из дашха йиш я партийни собранеш кийчъяра мугlарера коммунисташ шерра юкъе ца озарца, хьалха хиннача собраней соцамаш кхоачаш миштa ду, цига яь критически замечанеши предложенеши чакх мишта йоах дувцаш коммунисташка хоам ца беш хиларца, хlаьта цхьайолча хана критика теlаеш а хул. Ший соцам тlа КПСС ЦК дlалийхар: «Критика теlаелга хоадам боллаш юхатоха, критика харцахьа тlаэцаш, шоай адресагlа яь нийса замечани йича сий доадеш санна хеташ, ше везилга общественни хьаштел лакхагlа уттадеш, шоашта критика яьча новкъосташта бекхам беш бола болхлой нийсача новкъа баха, хlаьта нагахьа санна е йоагlа наказани е, балхара дlаваккхарга кхаччалца. Цунца цхьана, хилийта йиш яц критикана меттел демагоги лелаелгеи доацаш дар дlатlадехкилгеи».

Гуччахьа, майрен хьадлаи еш йола критикеи самокритикеи парте чура демократи дегlайоалаяра, партийни дисциплина чlоагlъяра, тlадиллача гlулакхах бола коммунистий бехктокхам айбара хилаза даргдоацар да. Критикеи самокритикеи дlахо а ма-могга айяр долаш дола кхоачамбоацараш дlадахара, коммунизм хьалъелга толаме дlадахьара бола тешам ба.

ОБКОМЕ ХИННА СОВЕЩАНИ

1975 шера 21 марте КПСС Нохч-Гlалгlай обкоме парте райкомий, горкомий хьалхарча секретарийи, къахьегамхой депутатий районий, городий Советий исполкомий председателийи совещани хилар.

Совещане дийцар РСФСР-ен Нохч - Гlалгlай АССР-ен Лакхехьарча Советашка, къахьегамхой депутатий моттигерча Советашка хургдолча хоржамашта кийчо яра хьакъехьара дош.

Совещане балхаца дакъа доацаш бар Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель нов. Х. Х. Боков. КПСС обкома бюро член, парте обкома организационно-партийни балха отдела заведующи Н. И. Семенов, хlаьта иштта КПСС обкома, Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума, Министрий Совете, ВЛКСМ обкома, облсовпрофа бехктокхаме болхлой а.

Ялаташ дlадувш ба

Бlаьсти юв юртбоахама культураш дlаера балхаш сихдаьд Шелковски района «Коминтерн» колхозе. Таханарча денга цига дlабийнаб 450 гектара тlа совгlа кен, мукх, люцерна.

Ялаташ дlадувча болх беш 6 агрегат я. Социалистически яхье хьалхле лелаю механизатораша И. Сухвалова, А. Гераева, Т. Бешиева. НормагIа 20 гектар йолча, царех хlараие дийнахьа дlадув 25—30 гектара тlа бlаьсти дув ялаташ.

Хьалха юв юртбоахама культураш дlаерца цхьана дика терко ю боахаме хьажкlаш, генараш дlаде лаьтта кийчдара гlулакха а. Хlанзле а 200 гектар совгlа лаьтта тоадаьд уж культураш дlаера. Из болх беча дийнахьара нормаш 150—160 процент кхоачаш а еш къахьегаш ва тракторист А. Попов.

Дlаболабеннаб колхозе гурахьа йийнача культурашта хlй дилла а.

М. ТКАЧЕНКО.



Дукха ха яр Грозненски района Ленина цlерагlча колхоза кхаш лeладераш из ди хьатlакхачарга сатувсаш бола. Районе эггара хьалха шоай агрегаташ кхашка араяьхар цар. Бlаьсти дув ялат дlадувш ба опыт йола трактористаш Аюпов Алман, Самранлов Дани, Масленков Петр. Шоай гlончашца, сеяльщиканица Данейко Марияйца, Дощова Таисияйца, Дрозденко Николайца цхьана дийнахьа 35 гектарага кхаччалца горохаца эбаь кен дlабув цар, нормагlа 13 гектар йолча. Хlанзле 150 гектар совгlа долча лаьтта уж культураш дlайийна баьннаб цига.

Цхьаккха а минут зехьа ца йоаеш къахьег механизатораша. Ялаташ дlадув агрегаташ сеца латтаргйоацача тайпара болх бе гlерт шофер Тимаев Жека. Ханнахьа хьатlадахь дlале эша фу.

Колхоза керттерча агронома А. С. Ткаченко йоах:

— Лоацача хана дlадийна доахаргда оаха бlаьстан юхье дув ялаташ. Кхоачамхиллал тlоадал lайнача лаьтта бижа беза хlара фийг. Цу гlулакхо ялатага торо хулийтаргьа сихха дегlада.

Хlаьта кхыча кхай тlа зяба аьхача лаьтта макхаш доахаш ба. Укхаза белгалбаьнна къахьегаш ба механизатораш Донцов Владимир, Тазуев Батыр-Султан, Увайсов Шамхан. Хlанзле а 1000 гектар совгlа долча лаьтта тlунал дlакъайла баьннаб уж.

Р. ЛЕОНОВ.

СУРТА ТlА: механизатор П. Масленков бlаьстан юхье дув ялаташ дlадувш ва.

Н. ЛИТОВЧЕНКО сурт.

ЛАЬТТА ЛЕЛАДАРА КУЛЬТУРА ЛАКХЪЯР ДУХЬА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕН БЕРРИГАЧА ЛАЬТТА ЛЕЛАДЕРАШКА ШАЛИНСКИ РАЙОНА «ДЖАЛКА» ЯХАЧА СОВХОЗА ШОЛЛАГIЧА БРИГАДА КОЛЛЕКТИВО ЯЗДАЬ ГУЧЧАХЬАРА ПИСЬМО

Деза новкъостий!

Вайх, колхозийи совхозийи лаьтта леладерех хlаравар, цхьа шу хетадаь lийнавац атта боацача лаьтта леладара къахьегама. Хьувкъам дика хилча—гlаддолхаш, аьттув ца баьлча — хэлахеташ хиннад вай, — халахете а, шийна долалур массаза а тийннадац вайна лаьтто.

Кубанеи Ставропольяи юрташкарча къахьегамхой, Къилбаседа Кавказа автономни республикай хьалха латтача боахамий опыто хьахьокх, лаьтта леладара культура дикка айяро хьувкъам лакхеи дикеи кхебарга бола шерра никъ хьабеллаш хилар. Из хьех вайна шерагара шерага хьажкlий, шекара свеклай, генарий, кlий, баьцадаарий, кхыча культурай лакха хьувкъам кхебеш йолча Нохч-Гlалгlайчен хьалха латтача бригадайи звеньяйи опыто а. Цар толамаш цхьа бахьан доацаш ца хиларах, уж яле а е кхыяле а йола культураш кхеяра lилман рекомендацеш шерра юкъекхахьарах, техниках кхетамца пайда эцарах, лаьтта леладераша дикеи хьинареи къахьегарах хьахинна хlамаш уж хиларах дувца а дезий?

Цхьабакъда, уж тайпа масалаш, халахете а, хlанз укх сахьате наг-нагахьа мара дац. Республика бlарчча хьанийцача, кlий, баьцадаарий, генарий, кхыча культурай хьувкъам лоха ба. **Лаьтта леладерий сийлахь гlулакх да кхашкара хьувкъам лакхбар, хьалха латтача коллективай опыт массанега а дlакхоачаргйола, царна карагlдувлараш хlара колхозеи совхозеи, хlара бригаде, хlара звене норма а хинна дlаоттаргдола гlулакх дар.**

Толам балара бола тешам — социалистически ях шерра яржари низ болаш хилари, лаьтта леладара культура лакхъяр духьа лоаттабу къовсам.

Укх массехк шера лаьрххlа зийнай оаха гхоай бригадера лаьттан торонаш, моттигереи минеральнии удобренеш тайсача цо юха мел фу лу хьийжад тхо, кхашкарча оасарца лоаттабеча къовсама способаш лийхай оаха, кора а яьй, лаьтта кийчдара прогрессивни способаш тийхкай. **Тха дог тийшад: йоагглаш йола агротехнически мероприятей комплекс чакхъяьхача лакхеи тешшамеи ерригача юртбоахама культурай хьувкъам кхебе йиш я тха лаьтташка.**

Карарча пятилетка диъ шера юкъера лаьрхlача кlий хьувкъам тха бригаде хlара гектара тlара 24,8 центнер хиннаб, фуалъяьхача хьажкlий — 39,5 центнер, шекара свеклай — 304 центнер совгlа.

Бригаде — 25 саг, керттерча даькъе уж ба йоккха производственни стаж йолаш бола механизатораш. Итт, пхийтта шера а кхы дукхагlа а болх баьб цар тайп-тайпарча юртбоахама машинаш тlа. Доккхал ду оаха царех, лакхача класса мастерех, механизаторски профессе еррига къайленаш тlехдика йовзаш барех. Бригадера ахаш — комсомолцаш, дийша, боккхагlчарел тlехьа ца биса гlерташ бола кагирхой.

Бригадана тlачlоагlдаь лаьтта кlезига дац — 1610 гектар. Гурахьа дийна ялаташ тlадолаш я 750 гектар, 400 гектар хьажкlашта къоастаяьй, 150 — шекара свеклана. Вокх юхейисача участкаш тlа горох, цкъа дlайийча дукккача шерашка тlаювла баьцаш, вlашагlъийна горох-кен кхебергба оаха.

Совхозе дукха ха йоацаш бокъонца къоастадаь дьычнад пайда эцаргбола лаьттаи, специализацега хьежжа нийсъяьй севообороташ. **Лаьтта леладара культура дlахо лакхъяра керттера гlулакх лоархl оаха севообороташ караерзасага.**

Гурахьа вlашагlдеккар оаха звенош, звеньевойш чlоагlбир. Звеношта тlачlоагlъяьй участкаш, юртбоахама техника. **Хlаман хьурмат деш вола да хила веза лаьттан хlара гектара, из ца хуле кхаш леладара культура лакхьелга вlаштlехьдаргдац. Цхьа да ца хилар — хьувкъам лакхбар духьа лоаттабеча къовсамера кхераме духьале.**

Бокъонца уйла а яь, бlарччача пятилетка задануш а толаме кхоачашъергйолаш белгальяьй оаха 1975 шера рубежаш. Оаха лаьрхlад: шайагlа хlара гектара тlара 30 центнер яккха езача фуалъяьхача хьажкlий 55 центнер яккха, 350 центнер йоаккхаргъя оаха шекара свеклай — планел 150 центнер дукхагlа. Хlара гектара тlара планагlа яккха лаьрхlача гурахьа дийнача кlий 22 центнера меттел — 26 центнер, генарий 15 центнер е планал цкъан ахаззей дукхагlа яккха аьнна дош деннад оаха.

Декхараш, шоана ма-гарра, бегаш байтаргболаш дац. Хlаьта уж кхоачашдара оаха даьр фуд? Эггара хьалха, бlаьстан юхье культураш дlаюврглолча деррига лаьтта — 800 гектара тlа зябь аьхар. Хьинаре болх бу ши эзар тонна кlезигагlа йоацаш моттигера удобренеш кхашка дlахьоргйолча тха лаьтта хьалхьеча отрядо. Нух токхош йола керттера культураш тlахургйолча лаьттан хlара гектарага, кlезигагlа яле а, 15—20 тонни кхоачаргъя уж.

Тха совхоз — республике эггара дукхагlа шекара свекла кхееча боахамех цаl. Цу эггара маьхегlа йолча техническим культурана къаьстта уйла тlайохийтаргьа оаха. Оахош лаьрхlа хьувкъам (гектара тlара 350 центнер) кхебара свекла дlайийна цхьадола кхаш хий дехкача лаьтташка хулийтаргда оаха. Специалисташа даьча лоархlамегlа, хlара гектарага 18 центнер кхача еза минеральни удобренеш. Боахама кулгалхоша эшшача боараме тукаш тхоашта хилийтар догдоах оаха.

Республике дошочо хьажкlий говзанчаш а лаьрхlа тlайийца ба тха совхоза механизатораш. Цхьабакъда дlанхача шерашка кхебеш хиина хьувкъам тхона кхоачамбеш бац. Пятилетка чакхйоалача шера фуалъяьха хьажкlаш дукха а дукхагlа яхара мел эшар долаш да тхо. Цу гlулакха дйъ лагlа дакъа хьажкlий кхаш хий дехкача лаьтташка хилийта лаьрхlад оаха. Хlара гектарага 10 центнерал кlезигагlа йоацаш тукаш кхачийтара долла хlама дергда оаха.

Бакъдар аьлча, толам балга хий дикагlа дехкарах, удобренеш нийса тувсарах тийша хургда. Тхоай деррига низаш тlадохийтаргда оаха из болх lилман ларда тlара ца боалийташ лелабара. **Хьажкlаш дlаеле лаьтта кийчдаргара долладаь чуйца яллалца уж кхеяра деш дола деррига балхаш эггара лакхагlча агротехнически боараме чакхдоахаргда оаха.**

Ялат дукхагlа даккхар тхоай эггара лоархlамегlара декхар лоархl оаха. Цудухьа ялата культурашта — гурахьа дувча ка болча ялаташтеи хьажкlаштеи дlаденнад оаха тхоай хий дехкача лаьттаех доккхагlдола дакъа, 250 гектар гаргга. Хий уха харшаш цlенадаьн тоадаьи довлаш доахк тхо хlанз. Тха бригаде бlаьстан юхье кхашка ду балхаш дlадолалуча хана массе меттера кийча хургда уж.

Дукххача факторех хьахулаш я лаьтта леладара лакха культура. Боккхача лоархlаме ба механизаторски кадраш техникана lалашъяра, цар говзал лакхъяра боарам. Тха кхаь торонаш бокъонца йовзар.

1975 шера лакха хьувкъам кхебар духьа лоаттабу къовсам цудухьа лаьтта леладара говзал lомаяргара дlаболабир оаха. lан замалахьа 60 сахьата теоретически занятеш йир оаха, иззал ха практике а яьккхар. Оахош цига lомадьчох хlанз тхоай кхашка пайда эц оаха.

Хьаштдола мах бахийта кхебе дага дац тхо хьувкъам. КПСС ЦК-ас партега, советски халкъага даьча Кхайкарала жоп а луш, тха бригадо дlакхайкадир: **дукхагlа, дикагlа, дlалодар кlезигагlа долаш лургъя оаха продукци.**

Соахка тха бригада экономически хьокхамаш бlарччача совхозерчул лакхагlа дар. Деррига низаш тlадохийтаргда оаха 1975 шера производства эффективность дlахо лакхъяра.

Толамга бода никъ — лаьтта леладара культура лакхъяр, яхьа низ, берригача лаьтта леладерий творчески хьинар. Биззагlа пайда эцаргба оаха къахьегамах аккордно-премиальни мах телара системах, моральнии материальнии стимулех.

Хlанз массане а кхетаду, юртара керттера фигура механизатор хилар. Даим йоакхо ю оаха тхоай кадрай. Бlаьстан юхье кхашкара балхаш дlадолалуча хана опыт йолча механизаторашца цхьана юртбоахама техника леладергйола итт къона тракторист кийчвир оаха lай.

Тха ветеранаша шефство леладергья кагирхошта, цар йоакхо еш бола наставникаш хургба царех.

Кхашка техника эффективность лакхъяр — хьувкъам лакхбар духьа лоаттабеча къовсама лоархlамегlара хьал. Балхаш саготагlа долча хана машинаша шин сменагlа болх белга lалашдергда. Цо йиш хулийтаргья оаха кхееш йолча культурашта lунал дара операцеш дикагlйолча ханашка кхоачашъе. Котало яьккха сийлахьа 30 шу дизар лаккха доаггlача тайпара белгалдаккха.

Лаьтта леладара культура лакхъяр духьа лелаеча яхьа юкъе а даха, республика юрташкарча къахьегамхошка кхайк тхо вай кхаш камаьршагlа хилийтара дагза дарг мел доацар дара уж тlахьехаш.

Денгара ди массаза довл шерагlа дарж бlаьстан юхье кхашка ду балхаш. Вай декхар — уж дика вlаштlехьдаьха, дикагlа хапашка лакхача агротехнически боараме чакхдахар.

Пятилетка чакхйоала шу ерригача юртбоахама культурай хьувкъам лакха кхебарца белгалдоаккхаргда вай.

Бригада коллективо тlадилларагlа Б. САИДОВ — бригадир, Социалистически Къахьегама Турпал; Х. АБДУЛМЕЖИДОВ — звеньевой; Х. ДЖАБРАИЛОВ, С. НАУРЗУКАЕВ, М. САИДОВ — механизатораш.

«ЦIЕЧА ШОАТТАНА» НАКЪАДОЛХАШ

Сийлахь-воккха Владимир Ильич Ленин ваь 105 шу дизара сийна 19 апреле Еррнгсоюзни коммунистически субботнике арабовла кийчбеннаб МагlалбиКа мехкдаьттахой. «Малгобекнефть» НГДУ контора хьалхашка хьалтеха доал цу дийнахьа массавар къахьега аравала тlахьехаш дола доккхача алапаица яздаь лозунг.

— Дукха хlама де лаьрхlад оаха цу дийнахьа, — аьлар Малгобекски мехкдаьттен гази йоаккхача Управлене парткома секретара Морева Нелли Михайловнас. — Субботнике болх беш хургва сменерча балха тlара мукъа вола 850 саг. Цар балхаш дергда хин лини, подстанци, мехкдаьттапровод тоаеча, центральни трапин установке, цехаш а город а цlенъеш, цхьаллло оттаеш.

Цу дийнахьа кхы тlа а тоаергья кхоъ-йиъ скважина. Цул совгlа, 10 марте мехкдаьтта дала йолаеннача 926 скважине групповой трапин установка ергья.

Баьчча Владимир Ильич вaь ди хьинаре къахьегарца белгалдаккха лерхl тха мехкдаьттахоша. Хlаьта субботнике болх беш даьккха деррига ахча пятилетка фонда юкъе а дохийтаргда.

Ю. ЧАХКИЕВ.

Вознесенски газобензинови завода болхлоша къаьстта чlоагlа хьинар айдаь къахьега лерхl Еррнгсоюзни коммунистически субботник долча дийнахьа. 19-ча апреле къахьегама вахте латташ хургва бlаь совгlа болхло. Хlаьта цу дийнахьа балха тlа воацаш мукъа вола кхо бlаь гаргга болхло, инженерно - технически болхлой, гlулакхера вах хургба предприятерча технологически оборудованена, насосашта, колоннашта юкъерен текущи ремонт еш, басар хьокхаш. Заводерча массайолча производственни помещенешта, гаьнашта кlир тохаргъя цар. Цул совгlа цар дlайогларгья керда пхи бlаьга, дукха кlотарган, зизаш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Колхозийи совхозийи фермашка

Йиссагlча пятилетка укх тlеххьарча шера хьалхарча квартале планагlа паччахьалкхенга 7200 тонн дулх, 16 эзар тонн шура, 20 миллион фуъ дохка дезаш ба республика хьайбаш леладераш.

Дуккача ферман болхлой паччахьалкхенга хьайбай продукци йохкара халкъбоахама планаши социалистически декхараши кхоачашдара беррига шоай низ тlабахийта къахьегаш ба.

Иштта, 16 март тlакхоачаш паччахьалкхенга дулх дохкара хьалхарча квартала планаш кхоачашйир Ачхой-Мартановски, Веденски районашкарча къахьегамхоша. Дlадахача шера хьалхарча квартале дохкаш хинначул дукха дукхагlа да Малгобекски, Грозненски, Сунженски районашкарча хьайбаш леладераша хlанз паччахьалкхенга дохка дулх.

Паччахьалкхенга шура йохкара хьалхарча кхаь бетта планаш хаиал хьалха кхоачашъяьй Веденски, Ножай-Юртовски районий боахамаша. Уж планаш кхоачашъе гарга ба Ачхой-Мартановски, Малгобекски, Сунженски, Урус-Мартановски, Шелковской районий колхозийи совхозийи къахьегамхой а.

Йоаккха шура дукхагlа хилаpo торо хилийтай паччахьалкхенга из дукхагlа йохка а. Иштта, соахка хьалхарча квартале йохкаш хинначул малгобекцаша — 11 процент, шелковчанаша — 14 процент, сунженцаша — 6 процент дукхагlа шура йохк хlанз.

Паччахьалкхенга фуаш дохкара кхаь бетта план республике эггара хьалха кхоачашъяьраш Шелковски района колхозийи совхозийи къахьегамхой ба. 16 март тlакхоачаш 125 процент кхоачашйир цар паччахьалкхенга из продукци йохкара кхаь бетта план, хlаьта соахка цу хана 119 процент мара кхоачашъяьяцар.

Цхьабакъда дукхача фермашка хlанз а боагlа пайда эцац хьайбай продукци алсамъяккха йиш хулийтача торонех.

Паччахьалкхенга шура йохкара геттара чlоагlа тlехьаюс Грозненски, Гудермесски, Надтеречни, Шалински районашкара колхозаши совхозаши. Фуаш дохкара тlехьабус Грозненски, Гудермесски, Назрановски, Шалински районий къахьегамхой.

Хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдеш хьайоагlаш дукха колхозаши совхозаши я республике. Цунца цхьана, хьайбай продукци яккхарца лоархlа ца деш а дукха боахамаш да.

Масала, «Атагинский» совхоз. Соахка 16 марте яьккхачул 6 процент дукхагlа шура а яьккха хlанзле толамца кхоачашъяьй цо паччахьалкхенга из продукци йохкара хьалхарча квартала план. Хlаьта «Горячеисточненский» совхозо паччахьалкхенга шура йохкара кхаь бетта план 63 процент мара кхоачашъяьяц.

Хьалхара квартал чакхъяла гаьна дац. Йолча торонех бизза пайда эцаш паччахьалкхенга хьайбай продукци йохкара план кхоачашъяра беррига низ тlабахийта къахьега деза республика хьайбаш леладераша йисача хана.

1975 шера 16 март тlакхоачаш паччахьалкхенга шура йохкара хьалхарча квартала план кхоачашъярах йола

СВОДКА

(план процентаща)

1.	Ачхой-Мартановски	95
2.	Веденски	106
3.	Грозненски	78
4.	Гудермесски	78
5.	Малгобекски	94
6.	Надтеречни	73
7.	Назрановски	79
8.	Наурски	79
9.	Ножай-Юртовски	100
10.	Советски	10
11.	Сунженски	87
12.	Урус-Мартановски	91
13.	Шалински	75
14.	Шелковской	90
15.	г. Грозный	50
	Еррига а	82

СОВЕТСКО-ФРАНЦУЗСКИ ПЕРЕГОВОРАШ

20 марта Кремле дlайолаелар Франце Премьер-Министраца Ж. Ширакацара КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгинеи КПСС ЦК Политбюро члена, СССР кхыча мехкашцарча гlулакхий министра А. А. Громыкои переговораш.

Доттагlлеи корта болчеи хьалашка дlа-юха дагабайлар дерригача доакъошка а 1974 шера декабре Рамбуйе КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежневи Франце Президент В. Жискар д'Эстэни вlашагlкхетарах хьахинна рашка хьежжа а цхьана леладу советско-французски гlулакхаш дlахо дегlадоаладара керттерча лостамех шоашта хетачоа. Иштта йийцар СССР-ан Францеиеи хьаштдолаш йола дунен халкъашта юкъера проблемаш а.

Белгалдаьккхар, СССР-ан Францеиеи юкъера традиционни доттагlали барт-цхьоагlои чlоагlъяра политика дlахо лелаяр шинна мехка, Европеи дерригача дунен тlеи машари кхерамзлеи чlоагlъяра гlулакха лоархlаме хилар. Цунца дувзаденна эагlонаша цlаьккха а бакъдир ларлера советско-французски документаш, цу даькъе цхьана лелаеча гlулакхий принципаш а политически консультацей хьакъехьара протокол а лоарагlа ца доахаш кхоачашдара шоаш лоархlам беш хилар.

Переговораш дlахо а хургья.

(ТАСС).

Комсомольски документаш хувцаш да

1-ча марта республика кхаь районерчa комсомольцаша (Октябрьски, Ведениски, Урус-Мартановски районаша) дIадоладир комсомольски документаш хувца. Эггара хьалха из лоархIаме организационно - политически болх дIаболабе бокъо елар цу районий комсомольски организацешта цар цу гIулакха хьалхе лерттIа кийчо яь хиннадаь. Юххьанца из болх дIаболабаьрий опыт тeхкай, из деча хана нийсдаьйта кхоачамбоацараш хьагучадаьхад, комсомольски документаш хувцила беррига союза чура болх кхы а лакхагIча боаран тIа боаккхаш айбара тIадерзадаьд. Самардийнахьа, 20 марта, республика ерригача районашка комсомольски документаш хувца доладаьд, эггара дикагIа болча ВЛКСМ членашта керда билеташ дIаденнад.

• • •

МАЛГОБЕКСКИ района комсомольски организацешка комсомольски документаш хувцара кийчо ю дукха ха я. Из болх дIаболабича гIоне комсомольцашта юкъе шерра яхь лаьттар эггара хьалхарчарца Ленина сурт тIаола керда билет хьаэца бокъо яккхара. Укх деношка цун итогаш йир. Цига гучадаьлар эггара дикагIа дола хьокхамаш Найко Геннаде кулгалдеча комсомольско-кагирхой звенос даьхалга.

ЧIоагIа дегаш айденна бар самардийнахьа ВЛКСМ горкоме вIашагIкхийтта комсомольцаш. Комсомола горкома хьалхарча секретара Саутиев Мухьмада торжественни хьале керда комсомольски билеташ дIалу района толашагIволча тракториста Перельщин Владимира, цеха мастера Алироев Iарбена, инженера Лютов Генналеца, секретарь-машинисткана Рубанова Валентинайна.

Цу ден къахьегамен общественни вахарен белггала толамаш доахаш накъаенача районни бувзама узела комсомольцашта — Сосновская Светлаьана, Манкиев Таймурза, Мурзабекова Марема — дIаделар керда комсомольски билеташ. Цар йоккха йоацача коллективо хьалхарча квартала план, хIанзле 2 эзар сом совгIа дIа а луш, кхоачашъяьй. Из декхар кхоачашдеча шоай доккха дакъа юкъедихьад кагирхоша а.

Керда билеташ хьанийцараш даькъала бувцаш къамаьлаш дир укхаза комсомолен къахьегамен, ветеранаша, школай пионераша.

• • •

ЧIОАГIА политически къахьегамен хьинар айдаь накъабаьхкар Сунженски района ВЛКСМ членаш комсомольски документаш хувцара. Цу дийнахьа 24 толашагIа волча комсомольца керда билеташ дIаделар. Царца вар СССР Лакхехьарча Совета депутат воккхагIвола аппаратчик, Къахьегама ЦIеча Байракха ордена кавалер Храмов Петр, аппаратчица «За трудовую доблесть» яха орден лелаер Павлова Валентина, Ассиновский совхоза комсомольски организаце секретарь Танцура Любовь, кхыбараш.

Царна ловца боаккхаш къамаьлаш дир укхаза комсомола, къахьегама, тIема ветеранаша, производстве хьалха латтараша. Тlаккха къамаьл даьча Храмов Петра тешам белар ВЛКСМ райкома шоай коллективерча берригача комсомольцаша пхе шера вадаиеш 7 ноябрь тIакховчаш кхоачашъергхиларах, Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа советски халкъо Котало яьккха 30 шу дуза юбилей къахьегама совгIатаща дездергхиларах.

• • •

20 МАРТА дукха ках гулбеннабар Назранерча «Электроинструмент» завода актови зале. Тахан Ленина сурт тIадола керда комсомольски билеташ хьаэца бокъо яьккхай районе «Электроинструмен» завода комсомольцаша. Царна юкъе дукха ба къахьегаме, общественни вахаре шоай сий лакха лоаттаду кагирхой. Царех ва ший пятилетка диъ шера кхоачашъяь вола резчик Дзармотов Мувса, хIара дийнахьара балха заданеш 140—160 процент кхоачашъеш вола Албогачиев Казбек, ший балха декхар тIехдика кхоачашдеш йола Шадыжева Ханифа, кхыбараш. Царна а иштта кхыча а комсомольцашта дег тIара ловца а боаккхаш керда билеташ дIаделар ВЛКСМ райкома хьалхарча секретара Додов Iийсас.

Комсомольцаш даькъала бувцаш, цар вахар дIахо бодача хана кхы а иразегIа хилар лоwш къамаьлаш дир тIема, комсомола, къахьегама ветеранаша Албогачиева Тамара Измайловнас, Смирнов Николай Александровича, Дидигов Борис Бексултановича.

Комсомольций цIерагIа къамаьл дир Москве Коталон Байракха юхе сурт даккха бокъо яьккхача комсомольца Албогачиев Казбека. Цо тешам белар шоай комсомольцаша, партена гонахьа кхы а чIоагIагIа кхотта а бенна, КПСС XXIV съезден, ВЛКСМ XVII съезден решенеш кхоачашъяра тIагIертта къовсам лоаттабергхиларах.

Массанахьа къахьегамен политически хьинар чIоагIа айденна чакхдоаккх комсомольски документаш хувцилга.



АРМЯНСКИ ССР. Пенаха шурий комбинат хьалъяьй Ереване. Предприяте керттера из комплекс хIанзе болх беш я.

Из я деннен байсаннен 400 тонн шура чакхйоаккха заводи холодильники.

Керда предприяти Iалашъяь я даьхен кердача техникаца.

А. БАДАЛЯНА сурт.
ТАСС фотохроника.

КЕРДАЧА КОТАЛОНАШКА

Пятилетка къоастамбеча шера Ерригсоюзни социалистически яхьа итогех КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара хара тела Ше Байракх ялараx боккха кхаъ хилар дукха хо йоацаш Ачхой-Мартановски района кхаьин хьайбаши леладераш. Лаьттанцарен хьайбашкарен йоала продукташ дукхагIа яхара а уж дика хилийтара а района хьайбаши кхаьин леладераша, механизатораша хьийгача къих хьалаьннача беркатах денна совгIат да ца.

Из толам боаккхаш тха совхоза коллективо а хьинаре дакъа лаьцад.

Тха совхоз вIашагIъеллача денз тIехьаюсачарех яр. Ахархошта аьттув болаш дена хиннача 1973 шера а кхыметтел 186 эзар сом зе дир боахамо. Бакъдар аьлча, лаьттанцара йоалача продуктех 95 эзар сом пайда-м баьннабар, из а кIезига хилар хинна зе юхаметта оттаде.

Совхове йолаш яр тракторааш, юрта боахама техника, хIаьта а лаьттана гIулакх де а ялат дIале а кхоачам хилацар царех. ХIанз нагахьа санна хIара бригаде йолаш яле 1973 шера еха шиъ опрыскиватели кхоъ культиваторн мара яцар. Лоалахошкара инвентарь еха езаш хулар, из а массе хана вIаштIехьдалацар.

Цунца цхьана агротехнически дикагIа йола ха туллар. Цхьайолча бригадашка опрыскивани еш а ца еш а кегар бора.

Бригадашка къахьегама дисциплина ледара яр. Из Iаткъар хьадсча хIаман.

1973 шера 211 гектара тIа дIайийнача помидорех хIара гектара тIара 64 центнер мара ялаьзар, хIаьта соахка 133 центнер йоалаш ерриге а 2699,3 тонн яьккхар.

Дукхха дукхагIа яьхар кхыйола культураш а. Пятилетка къоастамбеча шера 7454,8 тонн баьцадаараш, 1424,9 тонн ялат даьккхар. Уж хьокхамаш плановичарел дукха лакхагIа да. Лаьттанцара йоалача продуктех 352 эзар сом пайда хилар боахама, планагIа лийрхIар 112 эзар сом долча.

Цу дерригача дикача хувцамий уйла йнча хьагучадувл кхоачамбоацараш. Уж укх шера нийсца цалийтара дерригe низаш тIадерзадаьд боахама специалисташа, къахьегамхоша. Лаьтта леладара культура лакхъяьй. Эшаш йолча техникаца Iалашъяьй бригадаш. Укх шера хьувкъама лард йоллаш соахка гурахьа ха ца тулийташ, дика фу кийчдаь ялат дIадийра. Удобренеех дикагIа пгIйда эц. Соахка гурахьа лаьттана подкормка еш 400 тонн минеральнии 3 эзар тонн органически удобренеш тайсай. Техникаx бизза пайда ийцар. Нагахьа санна 1973 шера цхьан тракторо 830 гектара тIа болх баь бале, дIадахача шера 925 гектара тIа бир, норма 733 гектар йолаш.

Къахьегама наьха уйла тIаозаш ер шу долалуш материальнии моральнии стимулировани ергйолча мероприятей план оттаяьй. Цу юкъе боккха теркам тIабахийтар коллективе хIара саго ший моттиг дIалоацаргйолаш, наьха дикагIа къахьега безам боагIаргболаш социалистически яхь лелаяра.

ХIара бетта баьча балха итогаш ю. Динза дисар белгалдоаккх. ДIадодар кIезигагIен хьахулар дукхагIен хургдола наькъаш гучадовх.

«Профессех дикагIвар» яха цIи яккхара шерра яхь яьржай совхоза къахьегамхоашта юкъе. Совхоза «ДикагIвола механизатор» аьцна цIи еннай Алиев Султана.

Пятилетка къоастамбеча шера халкъа боахама план кхоачашъеча дика толамаш даьхараша «ДикагIвола баьцалараш кхедер», «ДикагIвола хьайбаш леладер» аьнна вымпелаш еннай.

Планаш а социалистически декхараш а тIехкхоачашдаьраш кхетта итогаш яь яьнча дукха премиальни ахча лургдолаш. Духхьал Эдильханов Баудина бригадано 41 эзар сом хьожадаьд, цунах 17 эзар сом премиальни долаш. Лаьттанцара культураш кхееш лакхара хьокхамаш даьхар механизатораша Мохьядиев Ахдана, Алиев Султана, Керимов Iалаудина, кхыбараша.

Цу дерригача дикача гIуллакхашца цхьана белгалдаккха деза бригадашка йолаш йолча торонех хIана бизза пайда ца эцилга. Из ала доагIа къаьстта лаьттах хьадоала беркат дизза хьа ца эцарах. Из тешавеш хьахьокх баьцадараш кхедеча ийс бригадах йиъне доахача, толамаша, ЭдильхановгIар Баудиней Зилаудияси шиъ бригадо шоззел ахаззел кхоачашйир баьцадаараш кхедара план. Дика къахьийгар Кураев Iийсаси Эльдаров Iийсаси кулгаллеча цхьин бригада коллективаша. Цу бригадаша 300 гектара тIа баьцадаараш кхедеш 4500 тонн дика продукци елар, хIаьта йокх пхе бригадо 3 эзар тонн мара яьккханзар.

ХIаьта хьалаш пхьатарра а дэр. Дерригa бахьан фуд аьлча, из да къахьегама овсарле лакха хургйолаш коллектива болх лерттIа вIаштIехь ца баккхар. Эдильханов Баудина бригаде кхашкара балхаш чакхдаллалца лакха алапеш ийдир. Помидораш чуэзача хана дийнахьа 10—12 сом яздора цхьан сага. ХIаьта цу хана вокх бригадашка 1—1,5 сом мара дацар. Йоачаш латташ а чуэцар цу бригаде помидораш. Цо торо хулийтар кхыча участкашка хьувкъам чу ца эцача хьна продукци заводе дIаяла. ДикагIа яраш мара дIаяхьийтацар. Иштта помидораш чуэцилга тIехьа ца тетташ, уж ца йойташ доаццача хана чувйца яьхар.

Иштта къахьегам вIаштIехьбаьккхача коллективе толам а хул. Бригадаш вIаши юхе яда. ДикагIйола опыт дIа-хьаэца хала дац, хIаьта из гаьна ваха ца везаш лоаллаха я. Дукххача шерашка болх беш шоашта зе деннар камаьрша дIадовзийтаргдолаш Кураев а Эдильханов а хилча.

Лаьттанцара йоала продукци яьккхарех пайда баьннабале а хьайбай боахам вене ба. Хьайбай продуктиваность лоха хилар Iаткъ цу гIулакха. Цунца цхьаниз ехьа центнер продукци яккхарга дIадедар дукха хилар. ХIаьта а культураш дика хьувкъарах хинна зе а дIалаьрхIача соахка цIена пайда 62,7 эзар сом хиниаб совхоза.

ХIанз бIаьстан балхашка кийчлуш, дерригa низаш оарцагIдалад совхоза кхаш леладераша, механизатораша пятилетка чакхйоалача шера тIайийна доккхий социалистически декхараш толамца кхоачашдара.

Гурахьа ялат дIадийнача 500 гектара шоллагIа ю подкормка чакхйоалаш я. Баьцадаараш хьажкIаш дIаюргйолча лаьтта оахам дале хIара гектара 5 центнер кхоачийташ суперфосфат тесаяр. Кхашка кхо дIаэза бовла гарга ба механизатораш.

Хьайбай продукташ йоахилга а кийчъелга а алсамдаккхара дерригa низаш тIадахийтад укх шера фермай специалисташа, фермай болхлоша. Йолаш йолча торонех бизза пайда а эцаш дика дIадоладаьд пятилетка чакхйоала шу совхоза хьайбаш леладераша. ХIанале кхоачашъяьй хьалхарча квартале паччахьалкхенга шура йоахкара план, тIехкхоачашъяьй дулх доахкара хьалхарча ах шера план. ХIара дийнахьа совхоза фермашкара приемни пункте дIакхоачийт 1900 — 2000 килограмм шура. Из хул соахка укх хана дIатийначул дукха дукхагIа.

Хьалха санна къахьегама лакхара хьокхамаш гойташ хьабоагIа доаркаш Газиева Зара, Бекмурзаева Iайшет, скотник Баташев Хьасан, кхыбараш.

Кхоачамбоацараш-м хIанз а нийслу. Цхьабакъда, шоаех бIубенна ба тха совхоза къахьегамхой.

А. КАРТОЕВ,
Ачхой-Мартановски района «Овощевод» яхача совхоза директор.

НИКЪ БЕХКА ГIОЖАЧА, ЭЗДИЙ ДОАЦАЧА ГIУЛАКХАШТА

Шерра-шера вай республике болх бе ух бIаьш лораш, медицински культпросветучрежденейи болхлой, кхыболз специалисташ. Царех дукхагIбараш юрташка балха хьежабу. Бахача нахах дукхха-дукхагIчар лархIа ма-боагIа лоархI уж, цар сий ду.

Цхьабакъда, хIанз а тIехь нийслу юртарча интеллигенцеца эздий доаца, кхыметтел цкъоза уголовни а гIулакхаш леладераш.

Уж зуламаш юртарча интеллигенцех болча наьха сий доаде гIертарца, цар доалахьарча хIамашта тIаккхувдерца, кхычунца гучадувл.

Судебно - следственни практико хьахьоккхачох, юртарча интеллигенцех болча наха духьала деш дола зуламаш дукха-дукхагIча даькъе хулигански гIулакхаш да. Хулигански гIулакхий керттера бахьан лархIа доагIа ше мара ца везарца, охца хиларца, общества а цун наьха а сий ца дарца, шоашта гонахьарчар бокъонашен царна хьашт дараши теркал ца де гIертарца гучвювлаш йола антиобщественни уйлаши оамалаши.

Обществана духьалара уйлаши оамалацIи хьахилара аьттув луш дола хьалаш хьахила тарлу дезала юкъен школен, хIаьта иштта балха коллективе лерттIа кхетам ца баларо, гонахьара гIоз во хиларо.

Юртарча интеллигенцех болча наха духьала деча зуламашка хьежача кхетаду уж дераш морально чIоагIа боаца, цаI санна берригаш а общественно-пайдане бола болх ца бу, вахар ца довза, кхетам боаца нах болга.

Иштта, Ножай-Юртовски района Хачи-Аре яхача юртарча, 1954-ча шера ваьча, ерма дий аьнна хьакаралаьца гIулакх доацача гражданина И. С. Герихановa менна а волаш, кхаь дийнахьа вIаштIехьа хьехархочун В. цIен наIарех хIама етташ, бIеха мотт бувцаш, из чувхевш цун сатем боабаьб. Цу гIулаккхех цхьаккха бехк ца беш воссаче Герихановa, 1974-ча шера 17-ча ноябре сайрийна хьалха санна цу хьехархочун цIенга а вена, квартире чу а ийкха, зулам даьд.

Ше даьчох доагтIар техкад хулигано. Халкъа судо лаьца валла 4 шу ха техай цунна.

АТХ-9 вулканизатор Сонинов С. 1974-ча шера 4-ча октябре бус, менна а волаш Аргунски медеанчасте а вена медицински болхлошца дов эккхийтад. Эхь дайна хьийзача цо унахой сатем а медицински учреждене болх а бoабаьб. Ше тeве гIертараш теркалбаьбац цо дежурни лора юхь тIа хIама техай.

Гериханов санна, Сонинов а режим чIоагIагIа йолча исправительно-къахьегама колоние йIаьхкача хана ха такха езаш ва.

Доаладаьча масалаша хьахьокх юртарча интеллигенцех болча наха духьала зуламаш дераш административни органаша цIенхаштта бехктокхаме оэилга.

Юртарча интеллигенцех болча наха духьала еча хулиганства а кхыча зуламий а масалаш кхы а доаладе йиш яр. Цхьабакъда керттердар из дац. Вай декхар сенах латт аьлча, из латт зуламаш дерригаш хьайиначa, лакхе вай дийцараш юкъе а долаш, уж цIендаь дIадахарах. Коммунизм хьалъеш латтача хьалашка ди тIехь ла йиш йоацашагIа хулаш латт моллагIдола обществана духьалара гIулакхаш, къаьстта наха докха зе ду, советски наьха сий доаду хулиганство а долаш.

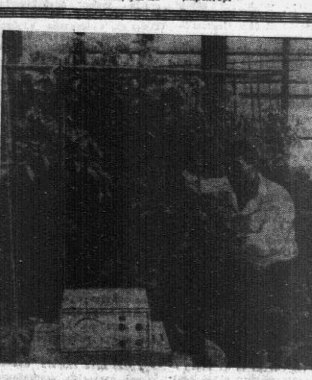
Юртарча интеллигенцех болча наха духьала деча зуламашца цIенхаштта къовсам лоаттабар паччахьалкхен органаш хинна а ца Iеш ерригa общественность а хургйола хьалаш вIаштIехьдаха деза. Бокъонаш телхаераща массава а духьала хургволен ву тайпарча нахага из шоашта массанеша могийтаргдоацилгеи дIахойтаргдола хьалаш вIаштIехьдаха деза. Цу гIулакхо цIенхаштта психологически воздействи ергья бокъонаш телхаераштен уж телхаяргахь лестараштен, хIаьта из бокъонаш телхаяра духьала боккхя профилактически лоархIам болаш а да.

ГIожа, эздий доаца гIулакхаш цIендаь дIадахара тIадерзадаь декхараш кхоачашдеча чIоагIа лоархIаме да законности правопорядоки чIоагIъяр, гражданаш законаши социалистически юкъарча вахара бокъонаши кхоачашъеш хьалкхебар. Из теркалдеш КПСС XXIV съезде ше яьча Отчетни доклада тIа КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева белгалдир «законность чIоагIъяр — паччахьалкхен декхар хинна Iaп. Партийни организацеш, профсоюзаш, комсомол законаш цIенхаштта кхоачашдар, къахьегамхошта правовни кхетам лулга тоадар Iалашдара дерригa де декхарийла я», аьнна.

Бокъонаш телхаярца, къаьстта хулигански гIулакхашца, къовсам лоаттабеча къахьегамхой хьинар тIехь тIайоагIача хана а айде деза; айбе беза юххьанцарча партийни, комсомольски, профсоюзни организацей, къахьегамхой депутатий метттигерча Советий, предприятей организацейн кулгалхой, совхозийи колхозийи лоархIами бехктокхами.

ЦIендаь дIадаха деза юртарча интеллигенцех болча наха духьала деш дола зуламаш.

М. МЕРЕШКОВ,
НГIАССР прокуратура следственни отдела прокурор.



ТУРКМЕНСКИ ССР. ТССР Iилмай Академе физико-технически института маьлха энергех пайда эцара отдела болхлоша энерги тела хьаст малх болча гелиотеплицашка баьцадаараш кхеду.

Халкъа боахаме цу тайпарча теплицех пайда ийбар доагор кходарца дувзадення йоккха экономически эффект луш гIулакх да.

Тохкамаша хьахьеккхача тайпара гелиотеплицашка кхедаьча баьцадаарашка дIадодар тиловой ярашка кхедаьрашка дIадодачул шозза кIезигагIа да.

СУРТА ТIА: гелиотеплицерча баьцадаарашка хьожаш ва технически Iилмай кандидат Мезилов Аман.

К. НАЗАРОВЕИ,
А. САПАРОВЕИ сурт.
ТАСС фотохроника.

Завода кхалнах

Карабулакски химически реагентий заводо бурув деттараштa чIоагIа эшаш йола химически реагенташ арахецара шин бетта план тIехкхоачашъяьй. ХIаьта продукцена реализаци яра шин бетта план 101,9 процент къахьегама овсарле лакхъяра задани 102 процент кхоачашйир. Валови продукци арахецара план 103,3 процент кхоачашйир завода коллективо.

Заводе беррига къахьегаш барех ахаш гаргга кхалнах ба. Цар а дизза дакъа лаьцад уж къахьегама толамаш доахача. Цхьаккха участок яц заводе цар хьинаре дакъа ца лоацаш. Царех цхьабараш ба къахьегамхой Сунженски райисполкомен, поселкови советийи депутаташ, районни халкъа судий халкъа заседателаш, цхьайтта кхалсаг коммунист я, цхьабараш завода кулгалхошта юкъе ба.

МаIача наха нийсса хьинаре къахьегаш болча дукххача кхалнаха еннай «социалистически яхье котбаьннараш» яха сийлен знакаш. хIаьта Павлова Валентина Михайловнайна — «За трудовое отличие» яха медаль. Завода сийлен Доска тIа хьалтеха доахк дукххачар портреташ. Царна юкъе а дикагIа лоархIачарех ба сменни инженер-технолог Болтовская Вера Георгиевна, аппаратчика гIонча Бреус Елена Николаевна, машинисташ Буркица Валентина Константиновна, кхыбараш.

И. КОСИВЧЕНКО,
Карабулакски химически реагентий завода планово-производственни отдела начальник.

ТОЛАМАША ДОГ ГIОЗДОАХ

Дукха ха я хьайбаш леладеча аз болх бу. ХIанз дикка аттача баьннаб из болх. ТIа дай боацаш бераш кхедеш болх бора оаха Сийлахь-боккха Даймехка тIом латтача хана. Тха ферма юрта гаьна уллар. Бетта цкъа мара цIа ца доагIаш болх бора оаха. ХIаьта хIанз, цу сахьата машинаца дIа а дигe цIа доаладу. 1960 шера кулгаца деча халача балхашта механизаци йир. Доакъар дIаозаш вагонеткаш йолаялийтар, механизмашца детт цхьан корпусерa доахан.

ХIанз са группаца 25 етт ба. Уж аз духхьашха дахка шинараш хьа а ийца кийчдаь, тIаккха дахкачул тIехьагIа эшшаш йола доал деш дика шура лу доахан даь дIаоттадаьд.

Лакха продуктивность йолаш шинарах етт бер дукхагIдолча даькъе доярка я оалаларгда сона. ХIана аьлча, дикача фух дола шинар тасса лелалеча доярката кхаьчача кхы тоа ца луш шура кIезиглуш дика етт ца хулаш дIадода.

Тха ферме а керда баьхка доаркаш ба. Царна новкъостал ду оаха, тхоаш кагий хинна хана даг а йоагIаш.

Тха ферме йоккха опыт йолаш, ца хоwр кагийчарна дIахьеха а ховш доаркаш ба К. Молчанова, Д. Мамедова, кхыбараш. Тхоайла новкъостал деш цхьа барт болаш хьадоагIа тхо дукхача шерашка.

Цхьабакъда, хIаране а шеший планаш я. Ц.: шоллагIчул котъяла гIерт. Доаркашта юкъе шерра лелаеча яхье гучадуэл хIаране хьинар. Цо совбоаккх къахьегамцара безам. Каст-каста еча итогех хов малагIа хьалха яьннай.

Массеж шера яхь лелаеш, дIа-хьа дага ювлаш хьайоагIа со Молчанова Клавайца. Цо соахка хIара кхоабача Iаттагара 2171 килограмм шура яьккхар, хIаьта аз — 2341 килограмм.

КПСС Центральни Комитето партега, советски халкъата даьча Кхайкарала жоп луш, пятилетка чакхйоалача укх шера а доккхий социалистически декхараш тIанийцад оаха.

Уж толамца кхоачашдара тховй хьинар а низ а кхоберг бац. Хьайбай продуктивность кхы а лакхъяра тIаерзаяь я доаркай уйла. Шура дукхагIа яккхара партен правительствал тIахьехамаша дегаш уроаттадаь шерра социалистически яхь йоаржаяьй оаха. Цунах хьахула беркат хIандле а гуш да. Д. Мамедова 25 Iаттах хIарацегара феврале 293 килограмм шура яьккхай, а - 308 килограмм.

Пятилетка чакхйоалача шера социалистически декхарех хIара кхоабача Iаттагара 2000 килограмм яккха езача 2150 килограмм яккха встречни план тIанийцаб аз.

Р. ПАРХОМЕНКО,
Сунженски района XX партсъезда цIерагIча колхоза № 9 йолча шурий ферма доярка.

КЪАХЬЕГАМА ДИСЦИПЛИНА ТОАЯРА

Ийслагlча пятилетка тIехьара шу доладенноча кхалхарча деношке а лена Сийлахь-йоккха котало яьккха 30 шу дузача цIейна накъабахара вай республике эггара хьалха инициатива дIайолаяьчарех ба Октябрьски революце орден лелаеча «Красный молот» завода къахьегамен тIемен ветеранаш. Цу даькъе тIагIертта къовсам лоаттабеча завода болхлоша бизза пайда бу шоай торонех кхоачамех.

Завода парткома (секретарь нов. Капустянов) КПСС XXIV съезден КПСС ЦК декабрьски (1974 ш). Пленумен решенеш кхоачаш а еш хадданза эргайоах организационно-партийни балха стили методаши, хьалхашка латта декхараши нийслагIча пятилетка тIехкхьарча шера плани толамца кхоачашъяра оарцагIйоах цехови партийни организацеш, профсоюза завком, комсомольски организацеш, боахама кулгалхой.

Предприятера къахьегама социалистически дисциплина чIоагIъяра хьадда бола болх бу завода парткомо. Цехий, бригадай, сменай, къаьст-къаьстача болхлошта шоашта тIабиллача балха даькъе тIалатта бехктокхам дIабовзийт. Иштта парткомо завода коллектива болх вIаштIехьбаккхарах доаха къахьегама толамаш а дика да. Пятилетка шерашка арахеца продукци 22,1 процент дукхагIа хиннай. Арахецача продукцега дIабода мах лохбарах духьал дIадахача шера паччахьалкхенна кходир 288 эзар сом. Пятилетка дIадахача диъ шера къахьегама овсарле 17,7 процент лакхъеннай.

Завода веррига къахьегачарех 1363 къона болхло, 1043 коммунистически къахьегама ударник ва. ХIаьта коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеш 21 бригадеи 4 участкеи я. Коммунистически къахьегама ударник кха сийлен цIи лелаеча болхлоех 478 саг коммунист ва. ХIанзлехьа нийслагIа пятилетка кхоачашъяьй 155 болхлочо, царех 56 саг коммунист а волаш. Московски динамовций методагIа шо-шоай производственни планаш а йолаш хьинаре къахьег 589 болхлочо, 128 инженерно - технически болхлочо. ХIара дийнахьа бригадаша даьхача къахьегама толамий итогаш а еш, уж белгалдоах лаьрхIа йолча графике.

Завода шоллагIча цехерча 34 болхлочо 10 февралега кхачалехьа шоашта шера йола производственни задании кхоачашъяьй.

Завода коллективо доаха къахьегама толамаш тоадара хьинаре дакъа лоац рационализатораша а. Творчески къахьегаш ва цига 433 рационализатор, царех 137 коммунист а волаш. Духхьал дIадахача шера цар кийчъяьча 717 рационализаторски предложенех производствана юкъейихьача 438 рационализаторски предложене паччахьалкхена 200 эзар гаргга сом пайда бир.

Предприяте цехашка хьалтеха да хIара болхло шоай предприяте да хилара, халкъа ганзаш кхояра, къахьегама дисциплина чIоагIъяра уж тIахьехаш дола лозунгаш. Царех цхьанне тIа йоах: «Вайна юкъе моттиг яц брак ераштa, корта бохабу малараш меларашта, къахьегара тIера боацараштa».

Укх тIехкхьарча хана дикка тоаьяй лекционни пропаганда а. ДукхагIболча кулгалхоца цехий, участкай, бригадий болхлошта еш лекцеш. Пятилетка тIехкхьарча шера задании пхе шера плани ханал хьалха кхоачашъяра болхлой собранеш а хинна тIанийцад доккхий социалистически декхараш, встречни планаш, шо-шоай планаш.

Заводерча 27 цехерча партийни организацешта юкъе йоагIаш 29 партийни группа я. КПСС XXIV съезда решенешка хьежжа толашагIбараш хьаийбу парте мугIарашка, производства лоархIамегIача участкашка хьежабу КПСС членаш. Духхьала дIадахача шера парте членалла кандидаташ хьанийцар цар 25 саг. Царна юкъе бар дикагIбола производственникаши общественникаши М. Османов, Л. Макарова, Ю. Депутатов, Н. А. Болтаева, кхыбараш. Парте мугIарашка дIанийцачарех 20 саг комсомолец ва.

Иштта идейно - политически а кхетама а болх беча завода дукхачаа цехий коллективаша башха-дика къахьегама толамаш доахаш чакхдаьккхар дIадахa шу, кхы а хьинар айдаь къахьег цар пятилетка тIехьарча шера. Царех я ин. Назаров, Войцицкий керте латтача цхьоалагIчен йиъалагIчен цехий, ин. Тропунова, Коваленкос кулгалдеча номераш 13, 14 йолча цехий коллективаш. Шоай къахьегам кхетамца вIаштIехьа а боаккхаш башха-дика мастераш хиларца белгалбаьннa ба чугунно-литейни цеха мастераш Колибанов Николай, Васютин Василий, Кончицкий Филипп, кхыбараш. 30 шу гаргга ха я уж цига къахьегаш бола.

Мастерий лоархIам мел боккха ба кхетаду цу предприяте кулгалхоша. Болхлой къахьегам кхетамца вIаштIехьбаккхар, царна патриотически интернациональни кхетам балар дукххача даькъе царех тийша да. 200 совгIа мастер ва завода цехашка шоашта тIалатта бехктокхам дика кхета а беш хьинаре къахьегаш. Массава а хIана вац аьнна къахьегама ветеранаши массане а лоархIаши сийлеци ба уж.

Завода кулгалхоша, парткомо хадданза йоакхо ю цар. Укхаза шерра социалистически яхь йоаржаяьй «ДикагIвола мастер» яха сийлен цIи яккхара, вIашагIъеллай мастерий совет, хан-ханнахьа мастера ди чакхдоах.

Цхьабакъда, къахьегама социалистически дисциплина чIоагIъяра даькъе завода парткомо беча балха юкъе а цхьадола кхоачамбоацараш нийслу. ХIанз а тIехьа цхьайолча цехаша ритмично болх бац, царех цхьачар валови продукци арахецара паччахьалкхен план кхоачашъяц, иштта кхоачашъяц къахьегама овсарле лакхъяреи арахецача продукцега дIабола мах лохбареи задане а. Из бахьан долаш духьал дIадахача шера Даьхена дIа ца луш йисар ах миллион сома маьха оборудовани. Арахецача продукцена юкъе боак нийсъялийтарах производствана 92 эзар сом зе дир.

Цу масалаша хьахьокх завода парткомо, цехови юххьанцарча партийни организацеша къахьегама социалистически дисциплина чIоагIъяра боагIагIча тайпара тIахьожам ца лоаттабелга, цу даькъе къаьст-къаьстача болхлоша шоашта тIалатта бехктокхам ца кхетабар.

Кердача системах болх беча социалистически яхье хьалха латтача цехий опыт шерра йоаржац.

Заводе дукха вIабувлаш хувцалу болхлой. Цул боарам 22 процентага кхоач. Из гIулакх тоадара кIезига болх бу къахьегамхошта юкъе предприяте кулгалхоша, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша. Цехашка бола беш яц кадрай общественни отделаш, цхьайолча цехашка йоалаш я бокъонаш ца телхаяйтара йола комиссеши массаза болх беш йола производственни совещанеш.

Цхьайолча цехашка тIагIертта къовсам лоаттабац материальни ахчани средствашi кIезигагIа йовргйолаш гIулакх дара. Къахьегамен производственни дисциплина телхаеш моттигаш нийслу. Духьал дIадахача шера прогулаш ярах зехьа доадаьд 5500 гаргга сага ди, ахчанца лаьрхIача производствана цох хинад 200 эзар сом зе. 200 саг медвытрезвителе хиннад. Уж а кхыдола кхоачамбоацараш дIадакара тIагIертта къовсам лоаттабац къахьегама производственни дисциплина чIоагIъяра, цу даькъе пайда эцаш болхлой собранеех, дукхаваа арадувлача заводской газетах.

Цу дерригаца дувзадена завода парткома хьалхашка латта декхар да къахьегама социалистически дисциплина чIоагIъяра даькъе кхетам балара балха методаши формаши эргаьяя тоаяр, цу даькъе хIаранена тIалатта бехктокхам лакхбар. Цунца цхьана вIаштIехьдаргда пятилетка тIехкхьарча шера задании пхе шера плани толамца кхоачашьяр.

М. ПЛЮЩ,
С. МАСТАЕВ,
КПСС Грозненски горкома инструктораш.

Массаза кердадар лехаш

Грицай Раиса Павловна Гудермесски машинаьакъа станце йоккхагIйола инженер я. Ткъо шу гаргга ха я из укхаза балха йола. Укхазара дIаболабаьб Раиса Павловнас Харьковски машинаьакъа транспорта институт а яьккха ший къахьегама никъ.

Ший балха гIулакх дика довзаш, дезаш хиларца станце ерригача коллективо сий деш а лоархIаш а я Р. П. Грицай.

Инженер хиларах тарра Раиса Павловнас дукха къахьег балха тIа пайда баргбола кердадар производствана юкъедахьара.

Къаьстта доккха дакъа лаьцар Раиса Павловнас Московски машинаьакъа Люблино-сортировочни станце коллектива почин хьал а лаьца цу коллектива балха методаш гудермесски станце балха юкъейоалаяра.

Дукха ха дIайихьар цо люблиний почин балха юкъейоалаяра йола мероприятеш кийчъеш. Уж мероприятеш локомотиви а вагонаши а депо, цуа совгIа доагера склада кулгалхоща цхьана барт а баь вIаштIехьъяха езаш яр.

ХIара денна дукха болх бе бийзар уж мероприятеш чакхйоахаш инженера Р. П. Грицая.

Люблиний методагIа болх бе болабалар бахьан долаш цу 1973 шера а тIехь ерригача транзитни поездий 49,7 процент сиха кийчъеш дIаахийтар гудермесски движенцаша. Уж мероприятеш чакхъяхарах дукхагIа хилар вагонех, тепловозех эцаш бола пайда лакхъелар къахьегама овсарле

Иштта, Раиса Павловнай инициативагIа производствана юкъейоалайир вагонашта разметка яра йола прогрессивни метод. Гудермесски станце хьалашка дикагIа тарлургйола цу метода технологи кийчйир цо ше.

Цул тIехьагIа цу технологех дIаккетабир станце дежурнеш, поездаш вIашагIъехкача бригадай болхлой, станционни диспетчераш.

Цар белгалдаьха кхоачамбоацараш дIа а доахаш нелаца йоазув ца деш вагонашта обработка яра йола инструкци оттайир Р. П. Грицая.

Фу пайда баьлар цох?

Цкъа-дале, техконтора операторий балха хьелаш тоаделар. Шоай дежурствагIа дизза кIезигагIа Iо-юха аха бийзар цар поездашка хьожаш. ШоллагIа-дале, шиъ саг кхычахьа балха веха йиш йолаш балхара мукъавальар.

ЦIаккха вараIдьнавох кхоачам ца беш производствана пайда баргбола керда наькъаш лехаш хьайоагIа Грицай.

Н. АСТАХОВ.

КЕРТТЕРЧА ЛОСТАМЕ

ИйслагІча пятилеткагІа В. И. Ленина цІерагІча Грознески мехкдаьтта чакхдоахача завода коллектива экономически хьокхамаш тоадара керттерчарех да хадданза къахьегама овсарле лакхъяр. Цу даькъе КПСС XXIV съезда решенеш кхоачаш а еш пятилетка керттера декхар лоархІ мехкдаьтта чакхдоахараша къахьегама овсарле лакхъяр.

Производства эффективность лакхъяра йола мероприятеш белгал а йоахаш завода технологаша, ремонтникаша, энергетикаша дош деннад пхе шера къахьегама овсарле 26,2 процент лакхъе. Тахан майра ала йиш я цар из кхоачашду, аьнна. Еррига завод хьайщача пятилетка хьалхарча диъ шера къахьегама овсарле 23,4 процент лакхъеннай. Иштта, из лакхъяра дукха чакхъяьхай технически а организационни а мероприятеш. Юкъера лаьрхІача хІара шера бІаь совгІа мероприяти чакхйоакх заводе.

Сийрдача мехкдаьтта продукташта (фатагена, бензина) термически крекировани яра процесс морально къаеннай. Цудухьа завода коллективо укх тІеххьарча шерашка установкашта модернизаци яра дешаш къестаду, цо торо хулийт производства эффективность лакхъе.

ДІадахача шерен укх шерен комбинированни хьисапе мехкдаьтта чакхдоахачен мазута крекировани счен кхаъ установкана реконструкци е лаьрхІад цар цкъара мехкдаьтта чакхдоахаргдолаш. Цул тІехьагІа бедал чакхъяккхара бола цу установка низ шозза совгІа дуккагІа хургба. ХІанзлехьа царех шин установкана реконструкци яьй, хІаьта кхоалагІча установке ремонтно-гІишлой балхаш деш да. Установкай низ шозза совгІа лакхбенна бале а, цига къахьегаш бараш хьалха хиннараш миссел мара вах бац.

Реконструкци еча хана установкашкарча къаьнача, тишъенача оборудованена метта оттаьй мехкдаьтта продукташ дІа-юха къестаеш, дІайохийта продукташ шелъеш йола керда аппараташ, лакхъяьй мехкдаьтта продукци дІаухийтача насосий мощносташ. Иштта керда оборудовани установкашка оттаярах цигара къахьегама овсарле 90 процент гаргга лакхъелар, хІаьта еррига завод хьайщача, цар чотах къахьегама овсарле 3,9 процент лакхъелар.

ШозлагІа бедал чакхйоахача установкаша беча балха анализ йича, цо хьахьекхар царех цхьайолчар мощность лакхъе дикка торонаш йолга. Уж хьахиннай мехкдаьтта чакхдахара структура хувцарах. Цкъарен шозлагІеи бедал чакхйоахача установкашкара баланс йизза дІалаьрхІача гучадаьлар шозлагІа бедал чакхйоахача установкашка биззача низаца болх байта безаш ца хилар. Цо хьахьекхар цхьа установка болх а ца байташ соцае йиш хилар. Цхьабакъда цу гІулакхе дезаш да шозлагІа бедал чакхйоахача кхыча установкашка бедал хьатІайоалаеча трубопроводни схемана керда обвязка елга, цу установкашка кІезиг-дукха балхаш а де дезаргда кІезига низ болча оборудованена метта чІоагІгІа низ бола оборудовани оттаеш. Цига из тайпара бола болх чакхбаьккхар дІадахача шера. Завода проектно-конструкторски бюро чакхдаьккхад цига де дезаш мел хинна проектнотохкама балхаш. Уж деррига балхаш дарах торо хилар цхьан технологически установкера 10 саг кхычахьа балха ваха мукъавалийта. Массехказа лакхъелар къахьегама овсарле.

Завода доагора системана реконструкци ярах лакхъелар къахьегама овсарле. Хьалха дІадахача хана установкай обогревательни аппараташ Іалашйора коачача доагорца. ХІаьта завода установкашка хьахулаш йолча газах лаьрххІа йолча общезаводской системе гІолла цхьа дакъа доалахарча предприятешка дІадохийтар чакхдаккхара, хІаьта дукхатІйола газ йоагайора алаща. Доагор кходара коачача доагора лаьрхІа хьалхарча обогревательни аппараташка дІаоттаяь хиннача форсункашта метта газ йоагаергъераш оттайир, цул тІехьагІа алаща йоага газ а кІезигъелар. Из дар бахьан долаш компрессорни установка дІаяьккхар, цига къахьегаш хинна бархІ саг кхычахьа балха ваха мукъаваьлар. Цу гІулакхо завода къахьегама овсарле 0,8 процент лакхйир.

Къахьегама овсарле лакхъяра йола йоккха резерв я щекински метод. Пятилетка шерашка, из метод производствана юкъе а кхухьаш, дукха балхаш даьд завода цхьайола объекташ вІашагІтохаш, массехк профессех цхьан саго болх беш, производство вІаштІехьъяккхарен структурен хувцаш. Уж а кхыйола а мероприятеш чакхъяхарах кхычахьа балха ваха йиш йолаш мукъаваьлар 340 болхло.

ДІадахача шера товарно-бедала участок товарно-бедала цехера дІа а яьккха установкай технологашка дІаелар. Товарни участкера болхлой кхычахьа къахьега баха йиш йолаш мукъабаьлар. Мехкдаьтта продукташ чуйолча резервуарашка хьежаш цар беш хинна болх шоашта дІатІайийцар технологически установкай оператораша. Цар а кхыча мероприятеша а лакхйир къахьегама овсарле. Производствана юкъейоалаьча предложенех цхьаяраш я хІанз а тІехьа производствана пайда баланза. Цар тІа кхы а боах бе беза деррига дешаш комплексно къоастадара. Продукце дикала тІахьожам лоаттабеча процессашта автоматизаци е еза. ДІадахача шера заводерча установкашта юкъе йоккхагІа лоархІача цхьан установке вІашагІа а екха кийчйир арахецача продукце дикала тІахьожам лоаттабу прибораш. Укх шера цу тайпара балхаш чакхдоахаргда кхы а кхаь установке. Уж санна дола балхаш массайолча установкашка чакхдаьлча продукце дикалга хьежа лаборатореш эшаргьяц. Установкашкарча прибораш гІолла ховргда арахеца продукци миштай. Цу гІулакхага хьожаш хинна лаборантгаш кхычахьа балха баха йиш йолаш мукъабаргба. Автоматически арахецача продукцена тІахьожам лоаттабар чІоагІа аьттув болаш да, хІана аьлча кийчъю продукци эсала хуле цу минуте хувца йиш я технологически режим. Уж санна йола мероприятеш чакх а йоахаш укх шера а лакхъергья къахьегама овсарле.

Ер шу чакхдалалехьа еррига а чакхъяккха лерхІ 77 мероприяти. Царех цхьан мероприятех лаьца дувцаргда вз. Шерагэра шерага установкашкара къахьегама овсарле лакхлуш хиларца дувзаденна, цигара продукташ къестаяра йолча колоннай низ тоъац. Цар эффективность лакхъяра проектно-конструкторски бюро начальник В. В. Тимофеев керте латтача рационализатораша кийчйир цу колоннашта низ тІатохаш йола конструкци, цо вІаштІехьдалийтар хІара установка къахьегама овсарле 1—2 процент лакхъе. Ер шу чакхдалалехьа из тайпара болх чакхбоаккхаргба заводерча цхьан атмосферно-вакуумни установке а, цо торо хулийтаргья цига арахеца парафинови дистиллят 10 процент гаргга дукхагІа хилийта.

Белгалъяьха мероприятеш дукха я, уж еррига чакхъяккха езаш а я. Производствана Іилман-технически прогресс ярах тийша да къахьегама овсарле лакхъяр.

КПСС ЦК декабрьски (1974 ш.) Пленума решенеш къоабалъяь тІайиіцача мехкдаьтта чакхдоахарий завода коллективо доккхий социалистически декхараш тІайийцад пятилетка тІеххьарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра. Планал совгІа арахеца лерхІ миллионаш сомий маьха продукци, заданел совгІа бІаь эзар сом пайда бе лерхІ производствана. Уж декхараш кхоачашде вІаштІехьдаргда къахьегама овсарле лакхъяра тІаерзаяь мероприятеш кхоачашйой.

Р. МАРТИРОСОВ,
В. И. Ленина цІерагІча Грознески мехкдаьтта чакхдоахача завода экономически дешашта вола директора заместитель.

ДЕКХАРЕХ ЛОАРХІАБУ

Вай республика районий хьайбаш леладерашта юкъе дІадахача шера яьржача социалистически яхье дика толамаш баьхар Малгобекски района «Кавказ» колхоза шоллагІча ферма болхлоша. Доккхий декхараш тІайийцад цар ийслагІча пятилетка укх тІеххьарча шера а.

Уж кхоачашдара низ кхо ца беш къахьег шу доладеннача хьалхарча дийнахьа дешэ цу ферма болхлоша.

ДІабахача шин бетта итогаша хьахьокх укх шера хьайбай продукташ дукхагІа яара мел эша торонаш цар йолаш хилар. Паччахьалкхенга шин бетта 162 тонн шура еххай, план 155 тонн мара йоацача. Из хул соахка цу юкъа еххачул 5 тонн дукхагІа.

ХІара кхоабача Іаттагаре яьккхай 320 килограмм шура, е соахка цу юкъа яьккхачул 20 килограмм дукхагІа. Колхоза доярашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха Жиротина Анна Николаевна я. ДІабахача шин бетта хІара Іаттагера 360 килограмм шура яьккхай цо. Цул дукха тІехьабисабац доярккаш Бетербаева Аниссати Дадаева Ансети. Шинний заданеш кхоачаш ца еш цхьаккха доярка яц ферме.

ЦхьоалагІча квартале планагІа 230 тонн шура йохка езаш я ферма паччахьалкхенга. ИттлагІа март тІаккхоачаш еххар 200 тоннал совгІа я. Бутт чакхбалалехьа из 245 тоннага дІаккхоачае лаьрхІад ферма коллективо.

ЙоагІа йоакко ю колхозе паччахьалкхенга дулх доккхара а. ДІабахача шин бетта паччахьалкхенга 43 тонн дулх деххад хьайбаш леладераша, план 40 тонн мара йоацача. ХІанз шулха дІадада чуоттадаь кхоабаш 300 бежан да колхозе. Денней бийсаной хІара бежана тІаккхет 550—650 грамм дулх, план 450—500 грамм йолаш.

Цу гІулакхо торо хулийтаргья паччахьалкхенга дулх доккхара ах шера план, хьалха лаьрхІа хиннача тайпара, Сийлахь-боккхача Даьй-мехка тІем тІа Котало яьккха 30 шу дузача дийнахьа кхоачашъе.

В. И. Ленин ваь 105 шу дизара хетадаь укх шера 19 апреле коммунистически субботник дара Москверча хьалха латтача предприятеша дІадоладаь дика гІулакх чІоагІа раьза хинна хьал а лаьца, субботнике дергдолча балхашта кийчо еш ба ферма къахьегамхой. Цу дийнахьа ферма ков, доахан чулатта помещенеш цІенъеш, гаьнаш йогІаш болх бергба. Дамккха ахча ийслагІча пятилетка копилке дІалургда.

Т. ХАШАГУЛЬГОВ.

ГОС-АВТОИНСПЕКТОР



Кхелетача деиз милице балхаца безам болаш хиннав Жидков Анатолий. Милице болх романтикаца бувзабенна ба аьнна а доацаш, милице чурча гІулакхий органашка болх бе Олега безам оттар фу дар аьлча, из дар ше лертІа а волаш цхьаболча гонахьарча наха зуламаш дар, харцахь лелар, вай вахаре новкъарле еш дола гІулакхаш леладар да ца могаш хилар. Цудухьа кхелета зІамсаг волаш милицена новкъостал деш хиннав из общественни порядок телхаерашца къовсам лоаттабе. Советски Эскаре гІулакхе а хинна цІавеначул тІехьагІа а байнзар милице балхацара Олега безам. Цига волаш кхы а чІоагІвелар из низа, оамала. Цхьабакъда, иштта нийсделар, эскарера цІавеча милице а ца водаш, таксомоторни парке вулканизаторщикалла, слесаралла из балха дІаотташ. 1962 шера мара кхоачашхилачзар Олега дагадаьллар — Ленински района комсомола райкомо еннача направленех милице органашка балха вода из.

Кхойтта шера милице болх беш тайп-тайпара хІамаш нийсденнад Олега вахаре. ХьалхагІа наькъашка тІахьожам лоаттабу инспектор вар из, тІаккха НГІАССР МВД госавтоинспектор. ХІанз милице капитан Олег Иванович Жидков болх беш ва республика чурча гІулакхий министерства Ленински районни отделене воккхагІа вола госавтоинспектор волаш. 1974 шера яьржа хиннача социалистически яхьа итогаш йича республике хьалхара моттиг яьккхар ГАИ балха хьакъехьа милице Ленински отделене. Цига из толам боаккхача шийгара лоархІаме дакъа юкъедихьад коммуниста Жидкова. Ленински РОВД коммунисташа сий даьд цун партийни организаце секретаралла а хержа.

Боккхен беркатеи болх баьб Жидкова района наькъашка лелара бокъонаш дІайовзийтара, цига хатараш ца хилийтара профилактика еш. Из каст-каста бІаргаго йиш я района автобоахамашка. Цига шоферашца беседаш ю цо, хан-ханнахьа автотехникага хьож. 1974 шера итогех «НГІАССР МВД дикагІа вола госавтоинспектор» яха цІи яьккхай цо, цун сурт Н ГІАССР МВД сийлен Доска тІа хьалтеха доал. Жидков Олег санна барех доккхал ду вай, хІана аьлча, республика милице дошо фонд я аьнна ала йиш я царех.

Д. БОРИСОВ.

СУРТА ТІА: О. И. Жидков.
И. ДАДАЯНА сурт.

ОАХА ЯЗДАЬЧУН ЛЕРАГІА

Укх шера 18 феврале тха газета тІа кепатехаяр «Ледарлонаш ювлийт» яхача корреспонденцена. Цу тІа дувцар «Ингушский» совхозе бІаьстан балхашта техника кийчъеча нийсденнача кхоачамбоацарех.

Цу корреспонденце хьакъехьа укх тайпара хоам бу редакцега юрта боахама Малгобекски управлене начальника С. Хамхоева:

«1975 шера 18-ча марте араданнача «Сердало» газета тІа кепатехача «Ледарлонаш ювлийт» яхача корреспонденце тІа дийца кхоачамбоацараш хиннилга бакъда.

Техника тоаеча «Ингушский» совхозе хинна кхоачамбоацараш дІадаьхад. Машино-тракторни мастерской болхлой производственни совещане дийцад пхьаболча механизатораша шоай декхараш лерттІа кхоачаш ца деш хиларах дола дош. Кхашкара бІаьстан балхаш дІадоладара эша юртбоахама техника белгалъяьча ханага тоаяь яккхара де деза хьалда гІулакхаш чакхдаьхад».

«Са милице со лораву»

УЖ ВАЙНА ЮКЪЕ ТАРЛУРГБАЦ

ХІара къахьегача саго дика кхетаду совдегараша, обществана пайдане бола болх бе безам боацача наха, вай обществана мел доккха зулам ду. Уж тайпа нах бІаргаго йиш я вай мехка йоккхача городашка: Ленинграде, Москве, Риге, иштта кхычахьа дефицитни товараш эца баха.

Милице органаша чІоагІа къовсам лоаттабу цу нахаца. Цул совгІа гражданашца уголовни темах кхетама болх чакхбоах, общественни организацешка представленеш ю, общественностаца цхьана базар тІа бахе рейдаш ю, иштта кхыбола болх бу.

Массехк профилактически мероприяти чакхъяьккхачул тІехьагІа дуккагІбараш нийсача наькъа тІа бовл. Цхьабакъда цхьабараш кхетабе Іалаьмате хала хул. Из бахьан уж уголовни бехктокхаме оза безача отт. ДІадахача 1974 шера Назрановски районе гІолла 21 уголовни дош тІоттадаьд совдегарашта дукъала.

Иштта, город Назране вахаш вола Коазоев ИбрахІима Дауд 1974 шера февраль бетта Нальчерча базар тІа сов мах а боаккхаш кІувс бохкаш латташ лаьцар милице. Коазоев бехказвала гІортарах хІама хиланзар, халкъа судо набахта чувалла цхьа шу суд йир цуна.

Иштта халкъа судо уголовни бехктокхаме эзаб Назрановски районеи СОАССР-еи бахаш бола совдегараш Яндиева Османа Фатима, Татрова Ольга Казилбековна, Зангиева Зарема Владимировна, Яндиева Махьмада Лида, кхыбараш.

Цул совгІа, цу наха юкъе нийслу юрта боахама продукташ (генараш, кІа, доахан, жа) юхайохкараш а. Иштта Наьсар-Керте вахаш вола Бузуртанов Къоасама Хьзар лаьцар 1975 шера февраль бетта Баку юхадохка аьнна машина тІа генараш тІадотташ воаллаш. Набахта чувалла цхьа шу суд яьй Бузуртановна. Юртбоахама продукташ юхайохкарах набахта чувалла шин шу суд яьй ТІой-Юрта вахаш волча Евлоев Ахьмада Хьамида, Буро-КІала вахача Хутиев Махьмада Ахьмада цхьа шу суд яьй жа юхадохкарах.

Каст-каста г. Назране базар тІа хІамаш юхайохкаш лелаш бІаргаго йиш я школе деша дагІа ха йола бераш. Цар даьша-ноаноша уйла ю, хургьяц царех шоаш профессиональни совдегараш беш латташ хилара. Цу деша уйла е езар Назрановски райОНОе а школерча хьехархоша а.

Совдегараш — вай общества моастагІий ба. Царца къовсам лоаттабеча общественносто новкъостал де деза милицена.

М. МЕРЖУЕВ,
Назрановски РОВД болхло.

«Къаракъа пелагара зуламга кхаччалца—цхьа гІа»

Дийнахь кхо сахьат даьлча вІашагІкхийтар уж, Іалаьмате чІоагІа мала безам эттар А. Кардаильске — «Грознефть» объединене болхлочун. Цун аьттонна юхе нийсбелар новкъостий: АТК тракторист В. Полканови, цу предприяте болхло В. Чечикови. Цу сахьате байдда тика чу а баха йиъ шуша къаракъ ийцар цар. ТІеххьара пела ше менна ваьначул тІехьагІа Первомайская яхача станице гІо вай аьлар тракториста Полканова. ХІаьта никъ сов бІаьха ца хетийтара шоашца кхы а массехк чхьагІара шуша йихьар цар.

Первомайске сайрийна ялх сахьат даьлча дІакхаьчар новкъостий. ХІаьта кер-м, вай оалача тайпара, боагаш бар меннар сов... кІезига хетарах. ХІаьта киса кагий ахча мара дисадаццар. Ахча эшаш дар гІулакх.

Колхоза птичникаш йолча баха лаьрхІар Полкановеи Чечиковеи. Гаьнарча объекташка хьажа хаьхо дІаваххалца сабар а даь, птичника кора бІалг хьабаьккхаб цар. Къаракъа тІара доттагІий шийшка фуаш арадаьха трактора тІа а оттадаь дІабахаб.

— Хьалаца хІама дац, — аьнна Полканова. — хьалахийта хІанз. — ХІаьта вай дика сакъердаргда, Володя. — Ерам, — аьнна цо тхьайса уллача Кардаильскех, ца вашаш кулг а лостадаь, — эсала хІаме хиннай, ше дуаргдар дна ваьнна.

— Вай хІанз фу дергда аьлча, сона вовзаш цхьа саг ва, цига гІоргда вай.

Шин объекташка хьежа юхакхаьчача, йийлла наІараши трактора лераши зийнай хьахово. Цига кхаьчача милице нарядо цу сахьате белгалдаьд зуламхой цуйнца тІа малагІа да. ДІакхаьчача кова латташ хиннай трактор. Цун кабина чу фуаш чухийзача яьшка чура шолхаш дар. Милици цІагІа чуяьнача хана молашдуаш багІаш хиннаб новкъостий. Чухьежача даь къоал гучадаьннад — В. Полканови В. Чечикови уголовни бехктокхаме эзаб.

Сона хьалхашка улл 1 Май цІерагІча колхоза ПТФ-ра фуаш лочкъадарах йолча материальни сома папка. АТХ директора кулгаш яздаь характеристикаш шоайла башха эргаш яц: «производственни планаш кхоачашъю, балхаца лерттІа гІулакх доагІаш ва», иштта дІахо. Бакъдар аьлча, суда характеристикаш ше луш АТХ директора язду: «Фуаш лочкъадаь Полкановеи Чечиковеи даьр во хІама а да, къахьегама дисциплина толхаеш а да». ХІаьта Кардаильскех, из баьнаре общественник ва, цул совгІа хьаьнала саг а ва, кхаш язду.

Судо цар дош дийцар Первомайская яхача станицерча клубе. Вина бехк шоашта хьатІайийцар судо бехктокхаме озаш хиннараша. Уж бехказа бовла гІертар из зулам шоаш корта боккъабу малар менна даьд, аьнна. Уж бийбенна хиннаб, цу гІулакхо бехк кхы а чІоагІбеш хилар. В. Полкановеи В. Чечиковеи бехке хилар белгалдир халкъа судо. ЧІоагІача режима колоне чувалла кхо шу суд йир В. Полкановна, хІаьта В. Чечиковна шин шу ха техар. Приговор законах чІоагІденнад.

«Къаракъа пелагара зуламга кхаччалца — цхьа гІа мара бац», — йоах халкъа кицо. Из гІа баьккхаб В. Полкановеи В. Чечиковеи.

Ю. ОМЕЛЬЯНЕНКО,
Грознески района халкъа суда заседатель.

Чоалхане да миллионаш бахача города вахар. Шоай гІулакхашка сихбенна болх гІашлой, чакхделх машинаш. Милице дежурни болхлочун пульта тІа цІаьхха лоталу сигнальни лампилг. Городе хатар къоастаде, бехке бараш белгалбе, къайлабаьнна зуламхой хьалаха ца хьелуш йода милицейски автомашина. Цу гІулакха следственни органашта гІо ду Іилманеи техниканеи карагІдаьннарашца Іалашъяьча специалистий йоккхача группо.

СУРТА ТІА: Москверча центральни спортивни пульта хьалхашка ва городе гІолла дежурни вола подполковник Г. И. Дайков.

В. Кузьминеи В. Буданеи сурташ.

ТАСС фотохроника.



ХРОНИКА

Цхьан бийсанна «Скори помощаца» урс кхийтта гражданин Д. воадавир больнице. Милице болхлошта ховш дацар из даьр малав. Цхьабакъда, зулам-зулам да, из хьан даьд ма-хулла сихагІа тахка а деза. МВД Ленински районни отделене оперативни группа болхлоша Н. П. Бондаревеи, В. П. Тадевосянеи, А. К. Герихановеи зуламхо лохаш дукха болх бир. ХІаьта цар толам а баьлар. Чечен-Ауле вахаш вола Якубов лаьцар кисара урс а доаккхаш. Ше даьча зулама дари дир цо.

Шоай служебни гІулакхаш лерттІа кхоачашдеш болх барах даь зулам гучадаккхарахи Ленински РОВД болхлошта совгІаташ делар республика чурча гІулакхий министра.

●

№ 13 йолча технически училище деша вагІача Баркинхоева хала човнаш йир гражданина П., тІехьагІа больнице велар из. Зуламхо ведда къайлаваьннав! Из лаха аьнна М. Э. Дикаеви, А. У. Умахanови, С. Я. Арсанукаеви юкъе вола оперативни группа хьожайир Сунженски РОВД кулгалхоша. Дукха ха ялале лаьцар зуламхо Баркинхоев. Министра приказах ахчан преми хьожайир Дикаевна, Умахановна, Арсанукаевна.

●

Грозне вокзалерча майдан тІа патрульни гІулакхе хиннача Октябрьски РОВД болхлоша Р. Х. Хамидовеи О. А. Дузаевеи накагa кримпленови плащ йохкаш хинна, малав ца ховш вола цхьа саг лаьцар. Документаш хьаттачул тІехьагІа гучадаьннад хьалха наькъа цІагІара хІамаш йихьа Келоев из хиннилга.

1974 шера октябрь бетта милице цу шин болхлочо корта бохабу малар менна ши саг лаьцар. Чухьежача цар кисашка йоаллаш хинна ши шалта хьаяьккхай цар. Уголовни бехктокхаме эзав шийла герз леладаь Ганижиеви Султанахмедови.

ГІулакхе болаш фе хиларахи шоай баха гІулакхаш лерттІа кхоачашдарахи министра приказах ахчан премеш хьожаяьй Р. Х. Хамидовнен, О. А. Дузаевнен.

●

ГуржегІа бахаш болча Умаридзеси Перинадзеси «Волга» маркаx йола автомашина йодаьй. «Ростов—Баку» яхача автострада тІа геттара масса болхаш хинна уж хьалийцаб милице болхлоша С.-Х. С.-С. Хадисовеи Д. Э. Мацневеи.

Зуламхой лувцаш фе хиларах МВД министра ахчан премеш хьожаяьй милице болхлошта.

Б. ДЕМЕНТЬЕВСКИЙ,
милице воккхагІа вола лейтенант.

МАШИНЕХ ЛОРАДЕ БЕРАШ

15 январи цул тІехьагІара шин дии, хьахетарах, АслахановгІар дезала эгтара чІоагІагІа бала кхаьча ха яр. Кхо бийса яьккхар нанас лозаяь уллача ший йиІига йистера дІа ца йоалаш. Кхаь дийнахьеи буса бера вахар бахьан къовсам лоаттабир 1-ча горбольница лораша. ХІаьта бархІ шу даьнна Дамира хІанз-хІанз дІайоал яхаш яр. Иззал ха яьначул тІехьагІа хьа а кхийтта елакъажара хьисапе хувцаелар цун юхь, тІаккха массане а паргІатта са даьккхар. Иштта вахар котдаьнца яха йисар йиІиг.

...Из хилар № 15 йолча школа юхе. ШоллагІча классера Аслаханова Дамира ханнахьа занятешка кхачар духьа сихъенна яр. Автобуса иІ хьеллаше а дІаара а ийкха цун хьалхашка гІолла сиха наькъа дІадихьа ялар духьа дІаедар из. ТІаккха сеца латтача автобусал хьалха яьнна ІотІайоагІача А. Иванова лийхха «ЗИЛ-585» яхача автомашина тІакхийттар цунна. Цига чІоагІа чов хулаш лозайир из.

Из хатар хиларах бехке бе йиш яраш дукха бар. Автобуса тІехьашка гІолла ца а йоалаш хьалхашка да дІатІехьяла енна йиІиг ше, наькъ тІа лелара бокъонаш цунна дика йовзаргйола гІулакх Іалашдаь боаца дай-ноаной, хьехархой.

Геттара зІамига долча хана денз наькъашка лелара бокъонаш Іомае еза бера, царна цу даькъе боккхагІчар шоашкара дика хьокхам а гойташ.

ХІара шера республика наькъашка дукхагІа хул дІа-юха лела транспорт. Цу дерригне наькъашка каст-каста зулам далийта тарлу цах, къаьстта кагий бараш цига лелара бокъонаш лерттІа йовзаш ца хилча.

Из гІулакх царна дІаІомаде дезар школа я. ХІаьта цхьайолча школай кулгалхоша цу деша боагІаш бола лоархІам бац. Вай цхьайолча берий бешамашка (№№ 1, 10, 77, 86, 96, 112, кхыча а) дукха ду берашта наькъашка гІолла лелара бокъонаш дІайовзийташ, тІаккха цигара школе деша даьккхача цхьадолча даькъе шоашта ховр а дицлу царна. Из иштта хул школацка из болх цхьаккха лостам боацаш юкъ-юкъеи мара беш ца хилар бахьан долаш. ХІаьта пхьацанахьа вІалла ца еш а ютт цу хьакъехьара занятеш.

Иштта укх тІеххьарча хана Октябрьски района № 28 йолча школе баьча тохкамо хьахьекхад дешархошта наькъашка гІолла лелара бокъонаш дІайовзийтара гІулакх уххаза геттара во латтилга. Цу хьакъехьа 10 сахьата аьнна оттаяь дешара программа кхоачашъяц, наькъашка лелара кхерамзлен бокъонех кІезига дуаш кхуаш боагІарашта, шоашта шефски гІулакх де дезаш йолча автотранспортни предприятеца бувзам лоаттабац, наькъашка лелара кхерамзлен бокъонаш дІайовзийтара уголок хьаяьяц.

Цу школе (директор В. Д. Изюмский) санна из болх тесса битача цар бераш каст-каста наькъашка зулам хулача юкъе нийсдала тарлу. Кхоачам ба духхьал цу школе дешача берий бехкагІа наькъашка диъ зулам хиннад аьлча. Царна шоашта чІоагІа човнаш хулаши транспорт йохаши нийсъеннай уж моттигаш.

Из дош вай хозахета ца дувцилга ховргда духхьал соахка республике цу тайпара аварешйир бахьан долаш 45 бер дийнилга, 172 човнаш яьлга белгалдаьккхача.

Уж зуламаш хилара керттера бахьан автомобилаш дукха яьржалга хинна Іац, цун керттера маІан берашта лерттІа кхерамзлен бокъонаш Іома ца яр да. Цу даькъе бехк баккха боагІа вай цхьаболча водителех а. Уж декхарийла ба наькъ йисте ловзаш чоалла бер гаьннара шоашта бІаргадайча автомобиль лелара сихал дикка лаьгІъе.

Из деррига теркал а деш ерригача школай кулгалхой, кхыйола организацеш декхарийла я наькъашка бераш кхыбола нах лозабергбоаца гІулакх Іалашде.

Т. МИТЕНКО,
Нохч-ГІалгІай АССР МВД ГАИ пропаганда вола инструктор.

ЛОАРХІАМЕРЧА БАЛХА ТЕРКО ЯЦ

«Лаьттанцарен хьайбашкарен йолла продукташ 1975 шера дукхагІа яхари кийчъяри, пятилетка толаме чакхъяккхар дуъхьа юрта боахама болхлоша лелаеча Ерригсоюзни социалистически яхьа хьакъехьа» бола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК социал дег чура къоабалбаь тІайийцар тха района колхозашкарчен совхозашкарчен къахьегамхоша. ХІанз хІара боахаме, бригаде, звено боккха болх бу тІайийца доккхий декхараш толаме кхоачашдулургдола наькъаш лехаш, керда торонаш гучайоахаш, долаш дола кхоачамбоацараш сихагІа дІадаха гІертеш. Цу массадолча хІаман хьесап даь бІаьстанна кийчлуш.

ИйслагІа пятилетка чакхйоалача шера района кхашка балхаш деваша лаьрхІад хьадоаккхаш дола деррига ялат 100 эзар тоннага дІакхоачаде, хІара гектара тІара дукхагІа генараш, баьцадараш, сом, кхыйола юртбоахама культураш чуэца.

Вакъда, иззал ялат чудара, хІара гектара хьувкъам лакхбара кІезига къахьега дезац лаьтта леладерий а боахамий специалистий а. ХІанз царна хьалхашка латтача керттерча декхарех да моттигерчеи минеральнии удобренеех нийса пайда эцар, гурахьеи бІаьстии йийкача культурашта хан-ханнахьа боарамагІа хий диллар, дІаде дика фу кийчдар.

Миштта лел тха района боахамашка уж балхаш? Ала деза, цхьаццанахьа дикеи вокхазахьа йоагІача тайпара йоакхо ца ешш уж лелилга.

Масала, хьаэцаргба вай кхашка моттигера удобренеш еххара болх. Цу гІулакха дика терко яьй «Советская Россия» яхача колхозе. ПланагІа 10.000 тонн йолча, таханарча денга кхашка дІа а йихьа укхаза дІайоаржаяьй 8.000 тонн моттигера удобренеш.

Кхаш хьаьндара болх къаьстта дика вІаштІехьбаьккхаб «№ 1 йолча шурий» совхозе. ПланагІа 20 эзар тонн йолча, укхаза кхашка дІайихьай 14 эзар тонн совгІа моттигера удобренеш. Из болх во лелац «Атагинский» совхозеи кхыча боахамашкеи.

ХІаьта Ленина цІерагІча колхозе вІалла а терко ца еш тесса битаб лаьтташ хьаьндара болх. ПланагІа 15 эзар тонн йолча, таханарча денга кхашка дІайихьа моттигера удобренеш 3 эзар тонн мара яц. Из боккхача лоархІамера болх иштта тесса битарах эггара хьалха бехке ва колхоза керттера агроном А. Ткаченко. Укх гаргарча деношка из болх тоа ца бойя, хиланза яргІоаца хьоанал дІа ца кхоачаш диса мегаш да цигара лаьтташ.

Иштта ледара лел органически удобренешца лаьтташ хьаьндара болх 1-ча Мая цІерагІча колхозе (керттера агроном В. Бушев). ПланагІа 15 эзар тонн йолча, хІанз а 4 эзар тонн гаргга мара моттигера удобренеш еххаяц цига кхашка. Кхы дикагІа дац гІулакхаш «№ 2 йолча баьцадаарий-шурий» совхозе а.

ПланагІа 200 эзар тонн моттигера удобренеш кхашка дІаяхьа езаш да района боахамаш. ДІадахача шера йиълагІча квартале кхашка йоаржайир 67 эзар тонн моттигера удобренеш, планагІа 60 эзар тонн йолча, хІаьта укх шера хьалхарчеи шоллагІчеи кварталий планагІа лаьтташ хьаьнде дезар 140 эзар тонн моттигера удобренеш я, бакъда, таханарча денга района колхозашкеи совхозашкеи кхашка дІа а йихьа дІайоаржаяь 62 эзар тонн удобренеш мара яц.

Кхашка моттигера удобренеш еххарал кІезигагІа лоархІам болаш дац бІаьсти ювча культурай фу Іалашделга а. ПланагІа 3199 тонн йолча, 3743 тонн фу Іалашдаьд района боахамаша. Белгалдаккха деза, цу фух 1800 тонн цхьоалагІчеи шоллагІчеи классах хилар. Из деррига фу цІендаьи дІадувча боарамга дІакхоачадаьи да.

Тахан а тІехь готаш дІайолае йиш йолаш ба 1-ча Мая, Ленина цІерагІча колхозашка, «Грозненский шурий», «Атагинский» совхозашка. Цу боахамашка бІаьсти ювргйолча ерригача культурай фу Іалашдаьд. ХІаьта, «Советская Россия» яхача колхоза механизатораш гота арабовла йиш йолаш бац. Духхьал хьажкІий дар мара кхыча культурай фу дац укхаза таханарча денга Іалашдаь. Из дар е дацар аьнна, кхы дукха сагота волаш колхоза керттера агроном нов. Власов а вац.

Юртбоахама культурай хьувкъам лакхбара гІулакха иштта лоархІаме да кхашка хий диллар лерттІа вІаштІехьдаккхар. 15 марте хий чухийцад харшашка. Кхашка хий диллара гІулакха дикагІа кийчбенна «Советская Россия» колхозе (гидротехник Н. Гузяев), «Пригородный» совхозе.

Лакхе дийцачох гуш ца, района цхьадолча боахамашка бІаьстан балхаш дІадоладара йоагІаш йола йоакхо ца еш хилар. Долаш дола кхоачамбоацараш сихха дІа а даьха, лаьтташ хьаьндара болх товбеи кхоачам хиллал фу Іалашдеи чІоагІа оарцагІбовла беза района колхозийни совхозийни кулгалхой а специалисташ а.

М. КОСТОЕВ,
юрта боахама Грознески управлене воккхагІвола инженер;

С. АКАЕВ,
агроном-семеновод.

Сийлахь-йоккхача Коталон 30 шу дизарга

ТIОМ БЕШ ХИННА ПЛАКАТАШ

ТIом болабенна дукха ха ялалехьа Москве Горьке улица цагIарча Центральни телеграфа тIа хьалтехар плакат. ТIаккха из наха бIаргадайра столица кхыча улицашка а гитлеровски гIаьрахошца тIом бе гIеттача вай мехка тайп-тайпарча городашка а. Советски Союза дерригача къамий меттала плакато тIахьехар герз бе а делле Дай-мохк лорабе гIовтта яхаш. Бакъда дешашца из аьлча а цунна дIабIара мел хьежачо дерригa а дика кхетадора.

ТIехьагIа цу плакато къаьгга хьахьекхар кастта Сийлахь-боккха Дай-мехка аьнна цIи тиллача тIема сибат. Хьалхарча деношка дейз тIема мугIарашка дIаэттар из. Кхыдола плакаташ, патриотически иллеш, пропаганда кхыйола средстваш санна тIом бара, коталонаш яхара наьха дегаш уравттадора цо.

Кхалсага цIимхара юхь, нах тIахьехаш цо юха дахийта цхьа кулг, цун вокх бе довлла тIема присяга текст дика довзаш да ханна боккхагIа барашта дайза ца Iеш. Цун сибато чулаьцад хIаранена эггара дезагIа дар: Iоваь нана, Даьхе аьнна вай цIи йоаккхаш мел дола хIама.

Де дезар дIадехаш а да кхалсага бIаргаш: хьатIакхаьчай йоккха хало ла еза ха. «Нана-Даьхе кхайк»!

Из плакат язде волавеннав Тоидзе Ираклий тIом болабеннача дийнахьа—22 июне, хIаьта цхьа кIира даьлча массанахьа кхайкадеш, дувцаш, наьха дегашка Iаьржача моастагIчунцарча эгIазлон цIи лотаеш, Iалаьмате сиха, укх сахьате гIовтта наьха безам оттийташ, низи хьинари совдоаккхаш хиннад.

Цул тIехьагIа художника яздаьд наьха уйла тIаоза низ бола кхы массехк плакат. Уж да «Нана-Даьхе бахьан!», «Даьхен цIи бахьан хьалхашкахьа гIо турпалаш!» хIаьта иштта кхы плакаташ-тIахьехамаш: «Дув буъ аз моастагIа эшаверг ма-ва аьнна!», «Дерригa а духьала даккха фашизмана!», «Тыла дерригa низаш фронта новкъостал дара!», яхдараш.

ЧIоагIа теркам тIаозаш я автора стиль: къаьгга, лаконични сурт, ала гIертар атта кхеталуш да. Из да дукхагIча даькъе автор книжни иллюстрацеш еш толаме а дуккха а болх беш хинна хилар. Массанена довзаш да «Витязь в тигровой шкуре» яхача Ш. Руставеле поэма, классикий а советски писателий а дуккхача произведенешта цо яздаь сурташ.

ХIанз а Паччахьалкхен преме дизза лауреат, РСФСР-ен Грузински ССР-ен искусствай заслуженни деятель вола Тоидзе Ираклий Моисеевич ше хержача жанрах болх беш ва.

СУРТА ТIА: РСФСР-ен Грузински ССР-ен искусствай заслуженни деятель художник Тоидзе Ираклий Моисеевичи тIом беш хинна цун плакаташи.

Н. АКИМОВА сурт.
ТАСС фотохроника.







АРТИСТ М.-Г. ХАДЗИЕВ

«Дуьненга дукха дикадар дувца йиш йола кафедра я театр». Н. В. ГОГОЛЬ.

Хаина къона вале а Нохч-ГIалгIай театре хьалхарча артистех ва Хадзиев Махьмад-Гири. 1958 шера денз Х. Нурадилова цIерагIча театре болх бу цо. ДIаяхача заман а тахана а дукхаха турпалий сурт-сибат кхолла, театр дезаранта ше везавалийта вIаштIехьдаьнад цун.

Боккъала аьлча ираз долаш нах ба артисташ: шоай балхаца, кхолламца цар хьахьокх вайга, тахан уж вайца болаш санна, кхыча заман нах, цар дика а во а гIулакхаш.

Советски Iаьдал доаккхаш лийтача, шоай са дехьача турпалхоех, вай Даьхе лораеш фашисташца хиннача тIем тIа турпале байнача советски тIемахоех лаьца дувц вайга артисташа. Дикадар, сийдолаш, эхь-эздел долаш дар хоастадеш, белгалдоаккхаш, безам тIабохийташ, водар, сийдоацаш дар дегаза доаккхаш, из леладеча наха наIалт кхайкадеш, бIеха, хьарама гIулакхаш наха юкъе ца хилийтара боккхача лоархIаме ба артистий болх.

Цунца дувзадена дувца лов сона Хадзиев Махьмад-Гире кхолламах. Цо дукха а тайп-тайпара а ролаш ловзаяьй, бIаргадайтад дукхача наьха вахар, хьакхеллад цар сурт-сибат. Цу дерригех дувца ха а моттиг а тоъаргйоацаш дукха а шера а ба артиста Хадзиева кхоллам. Цун художественни говзала граждански лостамца белгалагIа йола оагIонаш ювцаргья вай. Цу хьакъехьа аьлча, эггара хьалха хьалхашка отт вайнаьха дика оамалаш йола, бокъонца кхийна валанза, ваха а, вахарцара безам баа а ца кхувш, дуненца а нахаца а боккха безам болаш, дIавахача Чахкиев Саиден Русаков Геннаден «Къонгаш бовча хана» яхача пьеса тIара Махьмад-Гире ловзаяь турпала Шамсуддина роль. КIоаргга маIан, боккха чулоацам болаш, фашистски Германе вайца хьоабаьча тIема вий кхайкаеш, тIема дегаза, хьарам гIулакхаш дувцаш йолча цу спектакла идея айеш, кIоаргъеш йолча ролех цаI хинна дIаэттар шийн художественни говзалца Махьмад-Гире кхеллача турпала сурт-сибат.

Из тайпа кIоарга чулоацам болаш, пафос лакха йолаш вар Махьмад-Гире вайна бIаргавайта «Даьй къонал» яхача Горбатов Бориса пьеса тIара къона комсомолец Ефимчик а.

Горбатова пьеса тIа дог тохадолийташ уйла тIаозаш хьахьокх Октябрьски революцен граждански тIемен турпала традицеш, къаьгга бовзийт тахана кагирхошта бола цар лоархIам. Революце хьалхарча шерашкарча комсомола вахара оагIонаш хьаелл автора советски наьха къонача ноахала турпала традицеш чIоагIъяр духьа.

Пьеса авторен спектакль оттаьрийн теркама юкъмоттиге я — оамалашка, хьаькъалга, хьабаьннача социальни овлашка диллача бе-бе, лерхIачунга — Октябра карагIдаьннарий идеалаш чIоагIъярга диллача — цаIаш болча кагийча наьха кхелаш. Тайп-тайпарча наькъашка гIолла баьхкаб уж революцена юкъе, тайп-тайпара дIаболабаьб цар из къовсам. Цу къовсамга диллача, цу ханарча вахарга диллача кIоарга маIан долаш, башха-дика сурт-сибат кхолла вIаштIехьдоал Махьмада-Гире ше Ефимчика роль ловзаеш. Тахан а дергашка латт цун гIозаьнна хинна оаз, цо оалаш хинна дош, цун болар, цо гIадвахарца, дог айдаларца, гIоза кхоане дагалатташ, из бахьан долаш шийн вахар а, шийн са а, шийн дог а дIадала кийча волаш цо веларца вIашагIхьекхадаь кулгаш.

Шийн са ца кхоадеш, дерригa вахар революцена дIадала, моастагIашца лата кийчен Iаьдала чIоагIа мутIахьен ва къона комсомолец Хадзиев — Ефимчик. Сона хетачох, из образ артиста кхы тIа тоа а яь, дийн а яь гойтар хьежарашта, цунна кораяь шийн персонажа оамалцара эггара дикагIа йола белгало — хоза тарлуш, из персонаж уйла тIаозаш езаволийташ яь бег а увш дола алхха бера гIулакхаш. Хадзиева Ефимчик сцена тIа ваьлча хьожаш волчунга гIадвахе велар экх, цун безам тIабода турпала. Иштта шийгара кхы тIа тоа а деш хьакхеллад артиста цу ханашка дуккха хиннача а керда дуне чIоагIдара новкъостал даьча а боккъонца еолча къонача комсомольца сурт-сибат.

Бераша бер долаш, боккхийчарца вокха а волаш, эхь-эздел, доккха денал долаш, халкъ бахьан адамашта пардIато яккха «Iаьржа Хожа» эшавий, бовзачарна а безачарна а дукха везаш, цар оагIув хьаллаьца дIаотташ вола зIамига саг гойт вайна Хадзиев Махьмад-Гире берашта оттаяь хиннача «Iаьржа Хожа» яхача Хамидов Iабдулла язъяьча пьеса тIара Кюре роль ше ловзаеш.

Театр дезача, из довзача наха цIаккха а йицлургьяц Хадзиева ловзаяь «Тийшаболхийн безами» яхача сийлахь-воккхача немецки поэта, драматурга Фридрих Шиллера язъяьча трагеде тIара Миллера роль.

Беркат, эхь-эздел, хьаькъал дола, шийн бераш дег чура чIоагIа дукха деза да ва Хадзиев Махьмад-Гиде Миллер. Ше эггара хьалха сцене ваьннача хана денз, спектакль чакхъяллалца из вайна гу шийн йоI Луиза боарам боацаш дукха езаш, цунгара сагото хьаьгаш. Цуна чIоагIа новкъа дар шийн йиIий Фердинандацара безам эгIар. «Хьайна дезар дIаэца бакъда, Фердинанд хьона вала низ бац са», — оал цо из низ шийга ца хилар чIоагIа новкъа а долаш, бIарахьажарца, кулг лосталарца, дог чIехкаш йист хиларца дика хьахьокх Хадзиева Миллера оамалаш. Дукха хIама бIаргадайна, дукха тIайгIа, бала текха саг ва Хадзиева Миллер.

Иштта, вахар дика довзаш, дунен тIа дукха ваьха волча цунна дика гуш бар тIабоагIа бала, шийн йоIагара сагото, бакъда цунна новкъостал де низ бацар. Дог деха, шийн де доацача новкъостала, цу харцонца къовса низ ца хилара корзагIваьйна, ше доккхал деш мел хинначох ваьнна, дуненцара чам байна гу вайна из спектакль чакхйоалаш, енцача Луизана тIера ваьнна из дIаводаш санна хеталора букар а вийрза эгаш из аравоалача хана.

Из роль ловзаеш шийн кхолламе цхьаькка а керда оагIув гучаяьккхар Хадзиев Махьмад-Гире — хIоарга маIан дола драматически а трагедийни а актер ше хилар. Бакъдар аьлча, из йоккха котало яр къонача актера.

Дукха я уж цо ловзаяь ролаш. Тахан цхьаннена енна оамал, лостадаь кулг, баьккха ког, Iохар, кхоана кхычоа дIаделча — турпалаш шоайла тэра хул, цар вахара маIан тIехьагIа хул. Хьожаш бараш из гучадаланза Iац, тIаккха артистацара безам лаьгIлу. Из кхета а деш дикача артисташа хIара керда ловзаеш йолча ролашта керда оамалаш лех. Махьмад-Гире ловзаяьрех цхьаккха а яц, цаI шоллагIчоа тара я ала йиш йолаш роль. Цо а хьахьокх Хадзиев Махьмад-Гири шийн балхах, шийн кхолламах лаьца дукха къахьегаш вола артист волга, из доккха хьинар а, хьаькъал а, безам а болаш саг хилар.

Эггара хьона дукхагIа езаш, хьа дего къоабалъеш хинча роль малагIъяр я аьнна аз шийга даьча хаттара жоп а луш Махьмад-Гире аьлар:

— Дукха езаш, дика хеташи дукха яр, хIана аьлча хIаранена хьай оамал, эхь-эздел, сабар, вахарцара а дуненцара а безам, юххера аьлча Iайха хьегаш дола къа а цу образа дIалу Iа, из образ дика, наха эшаш йола идея а тема а айеш хуле хIаьта а. Леладу гIулакхаш, дегаза йола роль нийсъелча, цу образа ийрча оамалаш гучайоахаш, наха уж дегаза хилийта, бIеха оамалаш йоахкараштa царех къаста аттагIа хилийта гIерта деккар да артиста.

Къаьстта дего къоабалъеш, вахарцара гIулакх нийса могадеш образ яр казахски драматурга К. Мухамеджанова «Захал» яхача пьеса тIара Сардара роль. Малав Сардар? Из ва къаьна табунщик. Дукха дунен тIа ваьха, дукха бIаргадайна, дукха хало а атто а лайна саг ва из. Бакъда хала хиннадар, атта хиннадар аьнна вахарцара кхетам хувцаргболаш саг вац из. МоллагIа саг из вар аьнна, мелла доккха общественни гIулакх цунга дар аьнна шийн дагардар, цунах хетар аргдолаш, дувцаргдолаш саг ва Сардар. Кхьметтел мелла чIоагIа цун шийн гаргара саг из вале а. Иштта шийн вешийга Садыкага шийна цох хетар, из бакъвоацилга дIаоал цо вокханга шийн вахара, нийса доацача гIулакхий уйла а яйташ. Сардара дар бокъонца вай ханарча сага сурт-сибат да. Цуна а беза нах, из наха а веза. Сона хетачох, наха везар, нах безар — из да боккъонца саг хилар, из ва вай ханара турпал...

Сардар санна харцдар ца дезаш, доастамча оамалех дог кхардаш, бакъдар, нийсадар бахьан вала кийча волча сага ваха а лела а хала хул, хIана аьлча вахарца хIанз а дукха тIехьадиса, вайна ца эша гIулакхаш а, уж леладе гIерта нах а боландаь.

Царца хьинаре къовсам доаттабеш хила веза хIара саг. ХIаьта хьо артист вале цу хьакъехьа хьогара вахаро дIадехар кхозза дукхагIа да.

Из декхар довзаш а, шийн вахарца, кхолламца из кхоачашде гIерташ а ва Махьмад-Гири.

Театра режиссера Р. Хакишева йоах Хадзиев Махьмад-Гирех:

— Из чIоагIа къахьегам безаш а кхетам кIоарген чIоагIен болаш а артист ва. Из дика кхет режиссера яхачох, цунна дезачох. Цунна дика вIаштIехьдоал шийн дог, оамал ше роль ловзаеча турпала дIалуш режиссера оттадаьча суртал ара ца воалаш, цун керттера оамалаши гIулакхали кIезига нийслу. Махьмад-Гирецa атта да болх бе, хIана аьлча цунна дика довз шийн декхар а режиссера яхар а.

Иштта ба, лоацца аьлча артиста Хадзиева кхоллама никъ.

Р. ЯНДИЕВА.



СУРТА ТIА: М.-Г. Хадзиев.

Спорта хоамаш

ФУТБОЛ

Футбола кердача сезона кийчо еш я Грознера «Терек» команда. ХIанз вай спортсменаш Украине, Литве, Молдаве хьоашалгIа баха ба. Цига кхаь командаца хинна доттагIлен ловзараш цхьаккха команда па эшаш чакхдаьннад: Ивано-Франковскерча «Спартакаца» 2:2, Черновцерча «Буковина» яхача командацеи, Вильнюсерча «Жальгирисацеи» 0:0 счет а йолаш.

Г. КРУНУРОВ.

КIАЛТОХАРГАХ ЛАТАР

Курган яхача городе чакхъяьннай кIалтохаргах латаш Советски Союзе хьалхле яккхара йола юрташкарча спортсмений яхьаш. Цига декъа доацаш яр вай республикера «Урожай» общества команда а.

Шоай дозалах болча спортсменашта юкъе цу турнире чемпионаш хилар Абкаров Iаддал-ВохIапи Абубакаров Адами.

Г. АЛИЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

22 март

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Iуьйрийнара гимнастика. 9.20 — Кердадераш. 9.30 — Босбола телевидени. «Абагдейка». 10.00 — Дай-ноаной, шоана. 10.30 — «Поэзи». Михаил Луконин. 11.10 — «Iуьйрийнара почта» яха музыкальни программа. 11.40 — ДикагIа дола товараш — дукхагIа. 12.10 — Коталон 30 шу дизарга. «ДIа фронтана дехьа» яха телевизионни документальни фильм. 12.55 — «УпахцIено» яха Iилман-популярни программа. 13.25 — ТIема шераш дагалаьца. «Дийна бараш а байнараш а» яха художественни фильм. 1-гIа серя. 15.00 — Босбола телевидени. «Берашта йолча анашвий кIира» хьаделлар. Союзий ЦIен Колонни залера трансляци. 16.45 — «Цирка лампаш». 17.30 — «Хьайбаш леладераш шоана». Шелковской района социалистически яхь Котало яьккхарах йола передача. 18.10 — Киножурнал. 18.20 — Босбола телевидени. «Хьайбай дуней тIа». 19.20 — Босбола телевидени Советски илле концерт. 19.30 — Кинокомеди экрана тIа я. «Керда бутт» яха художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. «Дошо нота». Германски Демократически Республикера передача. 22.25 — Босбола телевидени. «Халхарий зал» 22.45 — Спортивни программа. 1. Босбола телевидени. Спортивни гимнастиках йола СССР кубок. Ленинградера передача. Ког-соалозаш хахкара спортах йола СССР чемпионат. Кхалнах. Медео яхача лакхача лоамаи катоках йола передача. Ийстаьлча — кердадараш, передачай программен.

II ПРОГРАММА

17.30 — Босбола телевидени. Мультфильмай программа. 18.00 — Кердадараш. 18.20 — «Челюскинская эпопея» яха документальни фильм. 19.20 — Киножурнал. 19.30 — Композитора Бексултанова авторски концерт.

23 март

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Берашта йола Iуьйрийнара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. «Гургал бетта сахьат». 10.00 — Советски Союза гIулакх деш ва. 11.00 — Босбола телевидени. «Орленок» яхача телестуде юкъараш РСФСР заслуженни гIишлошъяхочунца, «Метрострой» начальника заместительца Федоровайца вIашагIкхетар. 12.00 — «Музыкальни киоск». 12.30 — «Юртара сахьата». КПСС Центральни Комитета 1965-ча шера мартовски Пленума 10 шу дизарга. 13.30 — ТIема шераш дагалаьца. «Дийна бараш а байнараш а» яха художественни фильм. 2-гIа серя. 15.05 — «Морис Ривель». Концерт-очерк. 15.35 — Босбола телевидени. Цхьан сахьата Московски Кремле. 16.35 — ДIалохк Святослав Рихтера. 17.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама». 17.30 — Босбола телевидени. Мультфильмай программа. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Лыжех йола СССР чемпионат. Мурманскера передача. 18.30 — Босбола телевидени. «Киноникъбархой клуб». 19.30 — Композитора Туликова авторски сайре. Союзий ЦIен Колонни залера трансляци. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Композитора Туликова авторски сайре дIахо яхар. 23.00 — Босбола телевидени. Спортивни гимнастиках йола СССР кубок. Ленинградера передача. Ийстаьлча — кердадараш, передачай программа.

II ПРОГРАММА

17.00 — «Адами Хьавай» яха художественни фильм. (Телевизорашка хьожарий заявках).

РАДИО

22 март

6.30 — «Юртара вахар» (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — «Къонал» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 8.55 — Ашараш. 13.00 — «Шена чIоагIденна вошал» яха Аушева беседа (гIалгIай меттала). 13.20 — Ашараш. 13.30 — «Новатор» яха радиоклуб (эрсий меттала). 14.00 — Вай доалахой болча (гIалгIай меттала). 14.15 — «Юртара депутаташ» яха корреспонденци (нохчий меттала). 14.30 — Чебалина очерк (эрсий меттала). 14.55 — Ашараш. 15.15 — Микрофоне хьалхашка ба города Грозне музыкальни школай хьехархой (эрсий меттала). 16.00 — «Кавказа Iуьйре» яха радиожурнал.

23 март

7.10 — Республикански газетий обзор. 7.25 — Хоамаш. 7.35 — Ашараш. 8.25 — Шоана дукха еза ашараш. 13.00 — «Ше сийгаш» яха пионерашта дешархоштен йола передача (гIалгIай меттала). 13.30 — Ашараш. 13.40 — «Халкъана елена искусство» яха Нашхоева очерк (нохчий меттала). 14.00 — «Атеист» яха радиожурнал (эрсий меттала). 14.20 — Нохч-ГIалгIай радио керда музыкальни записаш (гIалгIай меттала). 15.15 — Тха почте (эрсий меттала). 15.30 — КIиранденахьара ашарий программа. 16.00 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 16.30 — «Ла а, закон а». Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча суда члена Вакалишева беседа (нохчий меттала). 16.45 — «Ленина орден синар» яха очерк (гIалгIай меттала). 18.30 — Иллеш доттагIал зараштa дола концерт (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллен Грознен хувцалуш морхаш а йолаш делкъел тIехьагIа кIезиг-дукха йоачан а йолаш, малхбузехьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилен фегара температура республике гIолла 9—14, Грозне 11—13 градус йовхал йолаш хилен тарлу. Кхоанен ломмен хувцалуш морхаш а йолаш лоадама йоачан а йоацаш, цхьаццайолча моттигашка дохк а доаллаш. Бе-беча оагIорахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилен фегара температура буйсашка 2 градус шелалгара 3 градус йовхалга кхочаш, деношка 9—14 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Малхбузенгермански калейдоскоп

ОППОЗИЦЕ «КОЧ»

Депутатаца Гевандтаца хIама вIаштIехьдалац бундестагерча христиански демократий фракце. Массехк бутт хьалхагIа прогрессивни кепайоазон тIа араяьха яр харцьюлургйоаца, цо шийн коллегашка — христиански демократашка — гIолла ХДС ахчаццара Сентьяго къайлагIа Чиле правительствана духьалара дутч йолча хана лавочникийи транспортни предпринимателийи саботажа финансировани яь хиларах йола даннеш.

Консерваторий дов дужаде а кхелехьа Гевандт юха а историна юкъевахав. ХIанз цо тIема-промышленни фирмашта парламентски комиссешка гIолла пайда луш дола тIема заказаш ийде новкъостал а деш пaргара кхааш ийдарах гучаваьннав из. Гевандта бакъдаьд, фирмашкара цо къайдаь ахча ХДС партийни кассе иха хилар. ХДС фракце къаьстта решени а яь совцадаьд иммунитета Гевандта гIулакхаш. Дукха ха ялалехьа гучадаьлар, цу гIулакха фракци ше а къа тIадоацаш ца хилар: бундестаге цо болх беча цIеношкара кахькаташта лаьрхIача тускар чуча полицена корадаьа дIаязъяьча теркам тIаозаш йолча беседа копи: ХДС/ХСС фракце председателa Карстенса кхааш ийдаьвчунга ховм баьб цуна хьаштдоадар хургхиларах. Сихваларах Гевандт вицвенна хиннав из копи дIадаккха.

Гевандт яхилга эрсий меттала маIан дича «коч», «дувхар» яхилга да. Хабара шаьра болча Боннерчар хIанз йоах, цу тайпара бIехдейна «дувхар» а дийха лелачул андерсеновски паччахьа санна «коч а йоацаш лелар» гIойленагIа хетаргдолаш бар хIанз христиански демократий кулгалхой.

ВЕТЕРАНАШ—КЕРДА ТIАХЬИЙХАРАШ

Дукха ха йоацаш Малхбузен Германерча американски эскара довкъошта инспектировани еш хиннача США конгресса комиссе уйла сатедеш довцача гIулакхаш тIа сецай: Европе наркомане керттера кхувру а хичиа дIаэттад уж довкъош. Командовани шийн хурдаь из зулам дIадаккха гIертарах хIама хиннадац. Эскархошта юкъе лелаш я къайлагIара «чIоагIа наркотикаш» аьле цIи йоаккхараш — опиуми героини йоаржаерий организаци. Подпольни гангстерски синдикаташца айхха ювзаенна я из.

Наркотикаш къайлагIарча наькъашка гIолла хаддаиза опиуми хьосабарг оалаш йолчара — Бирма, Таиланда, Лаоса довзоашта — юкъе ядача ласташкара — уж синдикаташ Iалашеш йолча керттера базера ух США 7-ча эскара докъош латтача ФРГ-е къулбехьарча районашка. Алхха городий Мидангебурген Хейльброннеи американски цIи гарнизон латтача районе пхьан шера 3 миллион марка маьха наркотикаш а яьхай, «кIай Iоажал» йохкаш хинна 1500 саг а лаьцав.

БIу тIара гIулакхаш халагIча хьал тIа отт, хьалхагIа денз эскаре гIулакх деш хьабоагIараша — вискехчул чIоагIагIа наркотикех чам бенна болча Вьетнаме лаьттача «бIехача» тIема ветеранаша довл де аьнна шоашка дIабенна керда тIахьийхараш опиумга боахаш хиларах Малхбузенгермански обозревателаца белгалдоах. «Наркомани ФРГ-ена къаьстта кхераме хилар, хIана аьлча из къаьстта чIоагIа яьржай мехка территоре тIарча американски ракетий тIемя расчеташтеи ядерни боеголовкаш чуйолча складашта ха деш йолча командаштеи юкъе», яхаш.

«КЪАХЬА ТIУМ»

«Унзере цайт» яхача малхбузенгермански коммунистий газето керте гIолла цу тайпаьа йоазув оттадаьд ФРГ-е мукъа професси йолаш болча наьха социальни хьалах лаьца дукха ха йоацаш бундестаге хиннача, дебатий хьакъехьарча заметкаиз. Деш дола къамаьл эггара хьалха творчески интеллигенцех (каст-каста общества тIум оалаш болча художникех, артистех, писателех) да. Газето яду: «Тхона кхаьча тIум чам къахьа болаш я».

ГIулакх миштад аьлча, официальни статистически даннешка хьежача, мукъа професси оалараш йолаш болча наьха, масала, художникий, скульпторий, музыкантий дукхача категорей бетта юкъера доход укх тIеххьарча шерашка кхьметтел дуккха а кIезигагIа хиннай городской упраба секретаршачул е нуьхаш дIакхувхьачунчул. ГIулакхаш кхы а халагIча хьар тIа отт дуккха а дукхагIа бола артисташ, художникаш, литератораш профессиональни союзашка вIашагIтоханза хиларах а социальни бокъо ца хиларах а, хIаьта частни страховой договораш де ахча царга а дац.

Статистико деча тешалагIа, цIи дIахазийтен цунца дувзадена шийна кхоачам бен йиш йолаш бац мукъа професси йолча нахах цхьа процент мара.

ГАЬНАРЧА НАЬКЪА ВАХА ЛИЙННА ЮХАКХАЬЧАЧА

Гаьнарча наькъа ваха лийнна юхакхаьчача Франц-Йозеф Штрауса, малхбузенгермански аьттехьарчар лидера, дворянийн а воацаш вIаьхийча баварски хасап дечун воIо хIанз гучахьа дувц ше оппозицегара канцлералла ваха кандидаталла оттавайта безам болаш хиларах. Председатель Франц-Йозеф Штраус, цунна гаргагIа латтараша деча тешалагIа, чIоагIа доккха хIама хургда ваьнна хеташ вар дукха ха йоацаш ше Китае вахарах. Фусамдаьша чIоагIа тIоараш а детташ Пекинен Шанхаен ше антисоветски къамаьлаш деча хана националистически реваншистски кампани михьаръяккха лерхIаш вар Штраус. Цхьабакъда цо лийрхIачох хIама хиланзар. ТIаккха ше реалист ва, цудухьа Бонн — Пекин яха антисоветски соа хьаелга шийна вIалла дага а дацар яхаш хьакхайкаде ваьннав Штраус, цу тIа а китайски кица а ма дий «ворхI лоама тIехьашкарча хиво цIи йоаеръяц» яхаш, и. кх. дI.

Цу уйлашта духтIавала вIалла хала а дац: ХДС-кулгалхой къайлагIарча совещанешка къамаьлаш даьча цхьа бараша авантюризм санна лаьрхIар Пекине Штрауса лелаяь антисоветски эскападаш.

Цхьабакъда Штрауса пекински воажах кхыча тайпара цхьаькккха цхьа эффект хилар: шоай китайски бухьий малхбузенгермански реакце лидерашцара доттагIал хувцен «классово-революционни маIанца» довзийтен гIортарах укх тIехьарча деношка хIама ца хулаш биса кулгалхой а болаш йолча малхбузенгермански маоистий гаргех хиннача группашта юкъе бокъонца кегар эттар.

Н. ПОРТУГАЛОВ, АПН соб. корр.

Бонн.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

22-ча марта

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 8.00. Йоккха зал. Городерча школай художественни самодеятельностага хьажар. 14.00. Лекцей зал. Болх бу «Нийсархой» яхача клубо. «Хозала законех» яха дагахьара журнал. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

Химикий культура Дворец. 11.30. «Оалхазарий ли» яха дешархой бIаьстанара цIей. 17.00. Советски композиторий ашараш локх духовой оркестро. 17.30. «Саг йоалаярахи дезалахи дола советски законаш» яха юриста къамаьл. 19.00. «Халкъа карагIдаьннaчун эстафета» яха кинофестиваль.

Н. К. Крупская цIерагIа культура Дворец. 12.00 — Берашта «Iоажал эшаяь чакхбаьнна дIаккха а лергбоацараш» яха Коталон 30 шу дизара хетаяь Iуйре.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 17.00. Сомий бешамаш лелаерий собрани. 17.30. И. С. Козлов ваь 75 шу дизара хетадаь «Иван Козловский» яха къамаьли кинофильми.

Пролетбата цIерагIа культура ЦIа. 18.00. «БIаьстен бал». Вай долча хьоашалгIа ба Болгарера доттагIий.

КИМ цIерагIа клуб. 17.00. «Наха — законаш ловзилга» яха къамаьл ду Старопромысловски РОВД инспектора.

Маьлх еча комбината клуб. 16.00. «Вайна бовзарех а безарех а» яха кинофестиваль.

23-ча марта

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 9.00. 11.00, Болх бу «Заманхо» яхача берайн кхелестарийн кинотеатро. 10.00. Берий библиотека. Ю. Кошнова «Дакха гIадж» яхача книжках къамаьл. 12.00. Йоккха зал. Комсомольски илле фестивала лауреатий концерт. 12.00. Болх бу «Сийг» яхача клубо, «Шоана, хIама довза ловраш» яха дагахьара журнал. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

Химикий культура Дворец. 10.00. Шахматий клуба занятий. 10.30. «Къонала гере тIа» яхача Резановай книжках къамаьл. 16.00. Болх бу «Тоатолг» яхача берий кинотеатро. «Сийлахь-йоккха котало» яха кинофестиваль. 18.00. «Цар цIераш даим яхаргья» яха книжкай выставках къамаьл.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 10.00. Филателистий занятий. 11.00. «Вай доттагIий — оалхазараш» яха киноIуйре. 12.00. Болх бу «Космонавт» яхача берий кинотеатро.

Пролетбата цIерагIа культура ЦIа. 12.00. Болх бу «Орленок» яхача берий кинотеатро. 20.00. Кагирхой салаIара сайре.

КИМ цIерагIа клуб. 13.00. Киселевай «ЙиIнги оалхазараш дIа-хьа дхари» яхача книжках зешарий конференци. 14.00. «Даьхен салташта хетаду» яха кино.

Маьлх еча комбината клуб. 17.40. Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема шерашкарча литература обзор.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехкто кхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела—3-42-28; письмой отделен бухгалтерен — 2-60-71.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря—3-34-38; отделов партийной жизни и культуры—3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-80-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект, 7/84.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

Заказ 2097.

Газет арахьуйл шинарой. [illegible]